

บทที่ 3

การประเมินศักยภาพและการจัดสวัสดิการของชุมชน

สินทรัพย์ทุนของชุมชน

สินทรัพย์ทุน หรือ capital assets เป็นแนวคิดที่เรานำมาใช้ในการประเมินว่า ชุมชนหรือชาวบ้านในอำเภอน้ำพอง มีอะไรบ้าง เพื่อให้มองเห็นศักยภาพในการสร้างสวัสดิการของชุมชน และชาวบ้านในอำเภอน้ำพอง สินทรัพย์ทุน เป็นแนวคิดที่น่าเสนอ ภายใต้ทฤษฎีวิถียังชีพ (livelihood approach) ทฤษฎีวิถียังชีพมองว่า ชนบท มีวิธีการยังชีพที่หลากหลาย ในความคิดแบบดั้งเดิม มักจะมองว่า ชีวิตชนบท ถูกกำหนดโดย “การผลิต” ดังนั้นปัจจัยการผลิต (factor of production) ที่เขามี จึงเป็นปัจจัยชี้ขาดการดำเนินชีวิตของเขา ปัญหาความยากจน ความอดอยาก จึงมักจะอธิบายว่า มีสาเหตุมาจากความล้มเหลวของการผลิต Amartya Sen ได้ชี้ให้เห็นว่า ความจริงแล้ว ปัญหาเหล่านี้ อาจจะมีได้มาจากความล้มเหลวทางการผลิตเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะมาจากปัญหาเรื่อง ‘entitlement’ และโดยเฉพาะเรื่อง exchange entitlement ในกรณีความอดอยากที่เกิดขึ้นในเบงกอล Sen พบว่าในปีที่เกิดความอดอยากนั้น ผลผลิตรวมของอาหาร มิได้น้อยไปกว่าปีอื่น ๆ แต่ที่ประชาชนอดอยากเนื่องจากว่า ประชาชนไม่สามารถนำสิ่งที่มีอยู่ (entitled) ไปแลกเปลี่ยนกับอาหารที่มีอยู่ในตลาดได้ คำว่า entitlement มีความหมายที่กว้างขวางกว่า factors of production อย่างมาก กินความรวมถึงระบบสังคม และการทำหน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ ที่มีอยู่ ที่กำหนดในเรื่อง “การทรงสิทธิ์” (entitlement) และการใช้สิทธิ (claims) อันนั้น ทฤษฎีวิถียังชีพ ได้รับการพัฒนาต่อเนื่องมา โดยเฉพาะในกลุ่มสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งแนวคิดในเรื่อง “สินทรัพย์ทุน” (capital assets) ได้รับการเสนอ และเป็นการแก้ไขปัญหาด้านการมองที่เน้นปัจจัยการผลิต หรือ factors of production เป็นหลัก สินทรัพย์ทุน มิได้หมายถึงเฉพาะทุนทางการเงิน หรือทุนทางกายภาพรูปแบบต่าง ๆ เท่านั้น แต่หมายรวมถึงทุนมนุษย์ (ซึ่งความรวมถึงทักษะความชำนาญ ความรู้และภาวะสุขภาพของคน) ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรม ตลอดจนทุนทรัพยากรธรรมชาติ

แนวความคิดในเรื่องสินทรัพย์ทุนนี้ ช่วยให้เรามองเห็นถึงความหลากหลายของวิธีการยังชีพของครัวเรือน ภายใต้บริบทของสถาบัน (ชุมชน ตลาด และรัฐ) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ครัวเรือนเป็นหน่วยการวิเคราะห์ของทรัพย์สินทุน อย่างไรก็ตาม การประเมินทรัพย์สินทุนในบทนี้ เราจะไม่นับหน่วยวิเคราะห์ที่ครัวเรือน แต่จะเน้นอยู่ที่กลุ่ม องค์กร และเครือข่าย ซึ่ง agents เหล่านี้ ในกรอบแนวคิดสินทรัพย์ทุน น่าจะอยู่ในกลุ่มของสถาบัน ดังนั้นสินทรัพย์ที่เราจะกล่าวต่อไปนี้ จึงเป็นสินทรัพย์ส่วนรวม (common property) และนอกจากนั้น การมองสถาบันที่เราากำลังจะกล่าวถึงต่อไปนี้ มิได้จำกัดอยู่เพียงแค่แนวคิดที่ว่า เป็นเรื่องของ “กรอบกำหนด” (constraining) ควบคุมการกระทำของปัจเจก แต่สถาบันเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดความสามารในการกระทำการ (enabling) ใน

เรื่องต่าง ๆ ด้วย การประเมินในการประเมินสินทรัพย์ทุนนี้ จะเน้นใน 4 ระดับ คือกลุ่มองค์กรที่มีอยู่ในชุมชน เครือข่ายระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริษัทเอกชน ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

3.1 ศักยภาพของกลุ่มและองค์กรในระดับชุมชน

3.1.1 กลุ่มและองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวหรือการริเริ่มของชาวบ้านเอง

ความคิดในเรื่องกลุ่มและองค์กร ที่ริเริ่มและสร้างเองโดยคนในชุมชน ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังกว่า 3 ทศวรรษที่ผ่านมา แม้ว่า การก่อตั้งกลุ่มและการดำเนินการโดยชาวบ้านเอง จะพบและถูกยกเป็นกรณีความสำเร็จไม่มากนัก แต่เมื่อได้ก่อตั้งและมีการพัฒนา ก็กลายเป็นสินทรัพย์ทุนที่สำคัญของคนในชุมชน ในกรณีนี้เราจะยกตัวอย่าง 1 กรณีดังรายละเอียดข้างล่างนี้

กรณีธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวตามแนวพระราชดำริ¹ หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 13

ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

แนวคิดและการริเริ่มจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวตามแนวพระราชดำรินั้น เริ่มจากพระครูสุธีปริยัติโยคม เจ้าอาวาสวัดชัยศรี บ้านเสียว หมู่ 9 ต.วังชัย อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น ได้มีโอกาสไปประชุมสัมมนาและได้ฟังการบรรยายเรื่องการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริของในหลวง ซึ่งได้เริ่มดำเนินการเรื่องธนาคารหมู่บ้านตั้งแต่ปี 2532-2534 ต่อจากนั้นจึงได้นำเอาแนวคิดดังกล่าวนี้มาจัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน ณ บ้านเสียว พร้อมทั้งได้ศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือพิมพ์ และเริ่มก่อตั้งธนาคารหมู่บ้านขึ้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2535 โดยยึดเอาวันแม่แห่งชาติ เป็นวันก่อตั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งสะสมเงินออมจากการประหยัดและอดออมของชาวบ้าน และฝึกคณะกรรมการตัวแทนของชาวบ้านให้มีความรู้ด้านการเงิน-การบัญชีแบบง่าย ในการให้บริการเงินกู้ยืมแก่ผู้ร่วมกิจกรรม ตลอดจนการร่วมทุนกันทำธุรกิจร้านค้าสาธิตหมู่บ้าน เมื่อมีผลกำไรก็นำมาแบ่งปันกันอย่างเป็นธรรม ซึ่งในระยะแรกตั้งเป้าสมาชิกไว้แค่เพียง 30 คน ส่วนกรรมการให้มีได้น้อย 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน แต่ผลปรากฏว่าคนในชุมชนมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว จึงทำให้ธนาคารแห่งนี้ มีจำนวนสมาชิกถึง 126 คน และมีทุนแรกเริ่ม จำนวน 20,000 บาท

ในปีแรก ธนาคารฯ ได้รับเงินปันผลหรือดอกเบี้ยประมาณ 55% หรือฝาก 100 บาท ได้รับดอกเบี้ย 55 บาท แต่ระยะหลังได้จัดสรรเงินเพื่อประโยชน์สาธารณะ เพื่อทุนการศึกษาลูกหลาน และออมไว้เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพต่อไป ทำให้ดอกเบี้ยเงินฝากที่ได้จัดสรรให้สมาชิก

¹ นายโชติ ทองหล่อ : รองประธานคณะกรรมการธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวตามแนวพระราชดำริและประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 13 ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, 2550.

เหลือปีละ 12 บาท ถือว่าสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ที่ให้ดอกเบี้ยสำหรับลูกค้าที่ตกประมาณปีละ 2.5 บาท ในปี 2536 มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 280 คน มีเงินรับฝากเพิ่มขึ้นเป็น 25,733 บาท และได้กำไรสุทธิถึง 66,218 บาท

ตารางที่ 6 การจัดสรรกำไรสุทธิของธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวตามแนวพระราชดำริ

ที่	รายการที่จัดสรร	ปี 2549		ปี 2548	
		จำนวนเงิน	%	จำนวนเงิน	%
1	เงินสำรองตามข้อบังคับไม่ต่ำกว่า 20% ของกำไรสุทธิ	119,379.66	20.00	79,507.56	20.00
2	เงินปันผลตามหุ้นแก่ผู้ถือหุ้นที่ชำระแล้วเต็มมูลค่าไม่ต่ำกว่า 50% ของกำไรสุทธิ	358,130.00	60.00	239,676.00	60.29
3	เงินเฉลี่ยคืนไม่ต่ำกว่า 1% ของกำไรสุทธิ	11,937.00	2.00	8,944.00	2.25
4	เงินโบนัสของคณะกรรมการไม่เกิน 8% ของกำไรสุทธิ	29,844.00	5.00	19,876.00	5.00
5	เงินทุนการศึกษา ไม่เกิน 9% ของกำไรสุทธิ	29,844.00	5.00	19,876.00	5.00
6	เงินทุนสาธารณะประโยชน์ไม่เกิน 9% ของกำไรสุทธิ	29,844.00	5.00	19,876.00	5.00
7	เงินประกันสุขภาพผู้ถือหุ้นไม่ต่ำกว่า 2% ของกำไรสุทธิ	11,937.00	2.00	7,950.00	2.00
8	เงินสวัสดิการพนักงานไม่เกิน 1% ของกำไรสุทธิ	5,968.00	1.0	1,834.00	0.46
	กำไรสุทธิ	596,883.66	100.00	397,539.56	100.00

ที่มา : ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวตามแนวพระราชดำริ

รายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2549 (ณ วันที่ 20 สิงหาคม 2550)

ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวตามแนวพระราชดำริ มีเงินทุนหรือทรัพย์สินหมุนเวียนอยู่ถึง 12,269,757.81 บาท ได้กำไรสุทธิเป็นจำนวน 596,883.66 บาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2548 อย่างเห็นได้ชัดเจน (ดังตารางที่ 6 ข้างต้น) มีกรรมการ 15 คน โดยมีหลัก 5 ก ใช้สำหรับในการบริหารธนาคารหมู่บ้านฯ ได้แก่ กรรมการมีคุณธรรม มีกฎระเบียบกติกาชัดเจน มีกองทุน มีกิจกรรม และทำกำไร

ส่วนสมาชิกขณะนี้ มีประมาณ 700 คน โดย 1 ครอบครัว อาจจะมีคนเป็นลูกค้าธนาคารได้หลายคน สำหรับการเข้ามาเป็นลูกค้าของธนาคารหมู่บ้านฯ แห่งนี้นั้น สมาชิกต้องฝากเงินไม่ต่ำกว่า 5 หุ้น โดยคิดหุ้นละ 10 บาท (1 คนจะต้องฝากเงินไม่ต่ำกว่า 50 บาท) และคิดอัตราค่าธรรมเนียมคนละ 50 บาท หลังจากนั้นจึงเป็นการฝากสะสมเงินต่อไป

เมื่อฝากเงินแล้ว สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินได้ โดยการกู้ยืมแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

- กู้ระยะสั้น กู้ไม่เกิน 3 เดือน วงเงินกู้ไม่เกิน 3,000 บาท

- กู้ระยะกลาง กู้ไม่เกิน 6 เดือน วงเงินกู้ไม่เกิน 5,000 บาท
- กู้ระยะยาว 1 ปี วงเงินกู้ไม่เกิน 10,000 บาท

อีกทั้งยังมีการกู้กรณีพิเศษ วงเงินไม่เกิน 3 แสนบาท โดยให้กู้ระยะเวลา 3 ปี และจะต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน โดยการกู้เงินทุกระบบคิดดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาท ซึ่งสมาชิกจะต้องยื่นแบบขอกู้แก่คณะกรรมการเพื่อพิจารณา หากคณะกรรมการคิดว่าไม่สมควรให้กู้ ค่าขอกู้ก็จะตกไป แต่ถ้าพิจารณาสมควรให้กู้ ทุกอย่างก็จะเป็นไปตามระบบ ในทางกลับกัน หากสมาชิกคนใด ส่งเงินซ้ำก็จะมีฝ่ายเร่งรัดหนี้สินคอยติดตามต่อไป

การจัดสรรผลประโยชน์ของธนาคารหมู่บ้านฯ ได้กำหนดเอาไว้ว่าเงินสำรองตามข้อบังคับไม่ต่ำกว่า 20%, เงินปันผลตามหุ้นแห่งค่าหุ้นที่ชำระแล้วเต็มมูลค่า ไม่ต่ำกว่า 50% ของกำไรสุทธิ, เงินเฉลี่ยคืนไม่ต่ำกว่า 1% ของกำไรสุทธิ, เงินโบนัสคณะกรรมการไม่เกิน 8% ของกำไรสุทธิ, เงินทุนการศึกษาไม่เกิน 9% ของกำไรสุทธิ ให้แก่นักเรียนโดยการจับสลาก, เงินทุนสาธารณประโยชน์ไม่เกิน 9% ของกำไรสุทธิ และเงินสวัสดิการประกันสุขภาพผู้ถือหุ้นไม่ต่ำกว่า 2% ของกำไรสุทธิ รวมทั้งการให้ค่าอนรักษากรณินอนโรงพยาบาล คื่นละ 50 บาทต่อคน แต่ไม่เกิน 1,500 บาทต่อปี

เมื่อถึงคราวแบ่งปันเงินทุนในแต่ละปี สมาชิกที่ถือว่าเป็นลูกค้าชั้นดี มักจะได้รับเงินปันผลไม่เคยต่ำกว่า 3,000 - 4,000 บาท และปัจจุบันชาวบ้านต่างก็มีความรักและสามัคคีกันโดยยึดหลัก "บวร" หรือ บ้าน วัด โรงเรียน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนา

จากการดำเนินงานกว่า 16 ปีที่ผ่านมา ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวตามแนวพระราชดำริ โดยภาพรวมแล้วนับว่าธนาคารหมู่บ้านฯ แห่งนี้ สามารถบรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ที่อยากจะให้เป็นแหล่งสะสมเงินออมของชาวบ้าน สร้างนิสัยการประหยัดอดออม และคืนกำไรให้แก่ชาวบ้าน ทั้งนี้ เนื่องมาจากการที่ชาวบ้านและกรรมการธนาคารหมู่บ้านมีความสามัคคีและมีความโปร่งใสในการบริหารจัดการจนสามารถสะสมเงินทุนหมุนเวียนได้กว่า 12 ล้านบาท ในการนำมาใช้ประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านได้

อย่างไรก็ตาม ธนาคารหมู่บ้านฯ แห่งนี้ ยังพบว่ามีข้อด้อยหรือปัญหาเช่นกัน กล่าวคือ ธนาคารหมู่บ้านฯ กลับทำให้ชาวบ้านเป็นหนี้ได้ง่ายขึ้น รวมไปถึงชาวบ้านบางส่วนประมาณ 10% ละเลยหรือหลงลืมในการออมและคืน ซึ่งนอกจากจะเป็นเพราะชาวบ้านเองแล้ว ยังพบว่าผลกระทบจากภายนอกก็มีส่วนทำให้ชาวบ้านไม่สามารถส่งเงินให้ธนาคารได้สม่ำเสมอ อาทิเช่น ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ สำหรับการสนับสนุนจากภายนอกนั้น ธนาคารหมู่บ้านฯ ไม่ได้ต้องการการสนับสนุนที่อยู่ในรูปตัวเงิน จึงมีแต่เพียงการสนับสนุนในรูปแบบของการเข้ามาแนะนำทางวิชาการ และการเข้ามาศึกษาดูงานจากหน่วยงานภายนอก ซึ่ง ณ จุดนี้ สามารถชี้ให้เห็นถึงศักยภาพที่ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวตามแนวพระราชดำริ มีได้เป็นอย่างดี

3.1.2 สิทธิประโยชน์ของชุมชน ที่เกิดจากวาระพิเศษ: กรณีกองทุนแม่ของแผ่นดิน บ้านเลี้ยว²

นอกเหนือจากกองทุนที่เกิดจากการริเริ่มของชาวบ้านเอง ในหลายกรณีพบว่า กองทุนที่ได้กลายมาเป็นสิทธิประโยชน์ของชุมชน เกิดมาจากวาระพิเศษ อย่างเช่นกองทุนแม่ของแผ่นดิน เริ่มตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2547 ซึ่งตรงกับวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ครบรอบ 72 พรรษา เป็นกองทุนที่สืบเนื่องจากโครงการผู้ประสานพลังแผ่นดิน มีเป้าหมายเพื่อการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านเลี้ยว เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมการคัดเลือกหมู่บ้าน 1 หมู่บ้าน ใน 1 ตำบล เข้าเป็นหมู่บ้านบำบัดยาเสพติดซึ่งจะต้องเป็นหมู่บ้านสีขาวหรือปราศจากยาเสพติด โดยมีการตั้งกองทุนจำนวน 672 กองทุนทั่วประเทศ และได้รับการจัดสรรกองทุนฯ ละ 8,000 บาท รวมทั้งหมู่บ้านบ้านเลี้ยวก็เป็นหนึ่งในหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก ได้รับเงินออมสมทบจากผ้าป่าของชาวบ้านอีกเป็นจำนวน 8,000 บาท จากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดขอนแก่น (ปปส.ขก.) จำนวน 8,000 บาท และได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังชัย จำนวน 10,000 บาท ขณะนี้กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านเลี้ยวมีเงินทุนหมุนเวียนเป็นจำนวนกว่า 100,000 บาท

ปัจจุบันกองทุนแม่ของแผ่นดิน มีกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน โดยมีชาวบ้านทุกคนเป็นสมาชิก และนอกจากจะมีการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสแล้ว ยังมีกิจกรรมที่ทางกองทุนได้ดำเนินการเพื่อประโยชน์ของชาวบ้าน ได้แก่ การทอดผ้าป่าในวันแม่แห่งชาติ การให้กำลังใจแก่ผู้สูงอายุที่ทำได้ อาทิเช่น ผู้ที่ถือศีลจำวัด ผู้ที่บำเพ็ญประโยชน์แก่หมู่บ้าน ยกตัวอย่างเช่น ขยันทำความสะอาดหมู่บ้านหรือกวาดถนนภายในหมู่บ้าน และการช่วยเหลือคนยากไร้ เด็กอนาถา คนพิการ เป็นต้น โดยการมอบเงินช่วยเหลือคนละ 200 บาท จากการพิจารณาของคณะกรรมการกองทุนแม่ฯ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาในเรื่องประวัติส่วนบุคคล ความตั้งใจ ความขยัน การเป็นคนดี และความยากจน และในปี 2550 กองทุนแม่ฯ ได้มีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกเป็นจำนวน 78 คน กำหนดตามพระชนมายุของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

แม้ว่ากองทุนแม่ฯ จะใช้เงินเพื่อช่วยเหลือแก่สมาชิกอยู่ตลอดในทุกปี โดยไม่มีการฝากเหมือนกองทุนอื่น อย่างไรก็ตาม กองทุนแม่ฯสามารถเพิ่มทุนได้ด้วย “เงินจากแรงศรัทธา” ซึ่งได้มาจากการทำกิจกรรมงานบุญต่างๆ ที่จะต้องมีการแบ่งเงินบริจาคเข้ากองทุนแม่ฯ โดยไม่มีการกำหนดจำนวนเงิน และยังมีการให้กู้โดยไม่คิดดอกเบี้ย ซึ่งหากกู้ไปแล้วออกเงินก็สามารถบริจาคคืนกองทุนหรือไม่ก็ได้ตามแต่ศรัทธา

² นายโชติ ทองหล่อ : รองประธานคณะกรรมการธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเลี้ยวตามแนวพระราชดำริและประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 13 ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, 2550.

กองทุนแม่ของแผ่นดิน สามารถดำเนินงานมาได้เนื่องจากมีข้อดีตรงที่เป็นกองทุนสืบเนื่องมาจากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ จึงทำให้ชาวบ้านสามารถรวมตัวกันได้ด้วยความจริงรักภักดี แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องของการสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านให้หลุดพ้นออกจากความคิดเดิมๆ ที่มีกีดกันการมีกองทุนขึ้นมาจะต้องได้อะไรกลับคืนเท่านั้น ส่วนปัญหาจากภายนอกมีเพียงปัญหาเสียดสีที่จะต้องป้องกันไม่ให้เข้ามาสู่หมู่บ้าน ในการป้องกันและช่วยเหลือดังกล่าวนี้ จะได้รับการสนับสนุนและทำงานร่วมกันกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก อาทิเช่น การได้รับงบประมาณจาก อบต. วัชชัย และ สำนักงาน ปปส. ขอนแก่น รวมทั้งการสร้างเครือข่ายในการฝึกอบรมกับกองทุนแม่ฯ ในพื้นที่อื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้น ประการสำคัญที่สามารถบ่งบอกได้ถึงศักยภาพความเข้มแข็งในการช่วยเหลือและการจัดสวัสดิการของกองทุนแม่ฯ ได้อีกประการหนึ่งก็คือ การได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในปี 2550 จากสำนักงาน ปปส. นั่นเอง

3.1.3 สินทรัพย์ทุนที่เกิดจากการส่งเสริมจากทางราชการ : กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มและองค์กรในชุมชนจำนวนมาก เกิดจากการส่งเสริมของทางราชการ อย่างไรก็ตาม มิใช่ทุกกลุ่มที่ทางราชการส่งเสริม ได้กลายมาเป็นสินทรัพย์ทุนของชุมชน ในขณะเดียวกัน มีกลุ่มจำนวนมากที่มีการดำเนินการต่อเนื่อง มีการพัฒนาเติบโตขึ้นมา จนกลายมาเป็นสินทรัพย์ทุนของชุมชน อย่างเช่นกรณีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มดังกล่าวนี้ เกิดจากการส่งเสริมของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยมีจัดตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2517 ที่ตำบลวังมุง อำเภอสารภ จังหวัดเชิงใหม่ โดย ศ.ดร. ยุวัฒน์ วุฒิมณี อดีตอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ภายใต้ปรัชญา “ใช้หลักการออมทรัพย์เป็นอุปกรณ์ในการพัฒนาคน” เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจในหมู่สมาชิก การออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงถือเป็นการรวมตัวกันของประชาชนในการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านเงินทุน โดยการประหยัดทรัพย์ แล้วนำมาสะสมรวมกันทีละเล็กทีละน้อยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นทุนสำหรับสมาชิกที่มีความจำเป็น ความเดือดร้อน สามารถกู้ยืมไปใช้ในการลงทุน การพัฒนาอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว (http://www.cep.go.th/cep_wep/save/index.htm, 2550)

แนวคิดของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีดังนี้

1. การรวมคนในหมู่บ้านให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยรวมคนที่มีฐานะแตกต่างกันให้ช่วยเหลือกัน อันจะเป็นการยกฐานะคนยากจน
2. การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุน โดยรวมกลุ่มออมเงินแล้วนำไปทำทุน
3. การนำเงินทุนไปดำเนินการด้วยความขยัน ประหยัดและถูกต้อง เพื่อให้ได้ทุนคืนและมิทำให้เป็นรายได้

จากนิยามและแนวคิดในข้างต้น ทำให้อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีการจัดรวมกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น เพื่อถือเป็นฐานรากของการดำเนินการตามหลักและวิธีการพัฒนาชุมชน ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ “ยึดประชาชน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา” ให้สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนต่อไป ซึ่งจากแบบ รายงานฐานข้อมูลยอดเงินสัจจะจะเป็นรายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประจำปีงบประมาณ 2549 ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ น้ำพอง พบว่า อำเภอ น้ำพองมีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ ผลิตทั้งสิ้น 66 กลุ่ม ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอ น้ำพอง

ที่	ชื่อกลุ่ม	สมาชิก (คน)	เงินสัจจะ (บาท)
1	กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองหารจาร ม. 8	237	34,162.91
2	กลุ่มออมทรัพย์บ้านคำมิดเหนือ ม.12	86	26,500
3	กลุ่มออมทรัพย์บ้านคำมิดใต้ ม. 14	116	136,867.65
4	กลุ่มออมทรัพย์บ้านห้วยเสือเต้น ม. 16	81	21,440
5	กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองแซง ม. 3	55	24,244
6	กลุ่มออมทรัพย์บ้านวังถั่ว ม. 5	74	91,663.64
7	กลุ่มออมทรัพย์บ้านสร้างแซง ม. 7	130	60,294.53
8	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโคกกลาง ม. 8	102	99,600
9	กลุ่มออมทรัพย์บ้านเสียว ม. 9	668	10,215,840
10	กลุ่มออมทรัพย์บ้านนาขม ม. 2	87	83,110
11	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโศกแสง ม.4	119	111,466
12	กลุ่มออมทรัพย์บ้านนาเรียง ม. 5	103	58,960.02
13	กลุ่มออมทรัพย์บ้านบึงกลาง ม. 7	97	70,282.07
14	กลุ่มออมทรัพย์บ้านนาคำน้อย ม. 1	275	318,450
15	กลุ่มออมทรัพย์บ้านรักษาคติ ม. 2	35	31,050
16	กลุ่มออมทรัพย์บ้านบัวใหญ่ ม. 6	87	37,110
17	กลุ่มออมทรัพย์บ้านคำม่วน ม. 11	152	35,380
18	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโนนหัวช้าง ม. 13	30	158,571
19	กลุ่มออมทรัพย์บ้านศรีภูมิ ม.17	97	42,520
20	กลุ่มออมทรัพย์บ้านสะอาด ม. 1	87	127,148.72
21	กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองเรือร้อย ม. 2	72	48,569
22	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโคกสว่าง ม. 4	306	1,404,680

ตารางที่ 7 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอน้ำพอง (ต่อ)

ที่	ชื่อกลุ่ม	สมาชิก (คน)	เงินสะสม (บาท)
23	กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองอ้อ ม. 5	203	71,090
24	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโนนคงมัน ม. 6	126	137,780
25	กลุ่มออมทรัพย์บ้านคำบง ม. 9	232	302,960
26	กลุ่มออมทรัพย์บ้านคำบง ม. 11	122	75,810
27	กลุ่มออมทรัพย์บ้านคำบง ม. 13	140	81,466
28	กลุ่มออมทรัพย์บ้านท่าเมา ม. 6	119	13,910
29	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโนนแดง ม. 5	299	139,750
30	กลุ่มออมทรัพย์บ้านสองคอน ม. 6	111	172,354
31	กลุ่มออมทรัพย์บ้านเหล่าใหญ่ ม. 8 ,13	118	200,862.94
32	กลุ่มออมทรัพย์บ้านดอนสวรรค์ ม. 9	139	183,170
33	กลุ่มออมทรัพย์บ้านหัวดง ม. 10	130	72,199.24
34	กลุ่มออมทรัพย์บ้านสำโรง ม. 11	102	97,302.39
35	กลุ่มออมทรัพย์บ้านสำโรง ม. 12	196	263,920
36	กลุ่มออมทรัพย์บ้านหัวดง ม. 14	109	191,626
37	กลุ่มออมทรัพย์บ้านเพี้ยฟาน ม. 1	392	3,131,760
38	กลุ่มออมทรัพย์บ้านนาฝายเหนือ ม. 2	90	73,568
39	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโคกใหญ่ ม. 9	139	70,672
40	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโนนสวรรค์ ม. 10	170	182,282.46
41	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโคกใหญ่ ม. 13	111	41,792.43
42	กลุ่มออมทรัพย์บ้านทรายมูล ม. 2	40	38,691
43	กลุ่มออมทรัพย์บ้านกุดดุก ม. 3	53	26,990
44	กลุ่มออมทรัพย์บ้านนางาม ม. 4	83	50,201.50
45	กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองบัวบาน ม. 5	105	70,750
46	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโคกสง่า ม. 6	108	86,086
47	กลุ่มออมทรัพย์บ้านจำปา ม. 7	147	186,690
48	กลุ่มออมทรัพย์บ้านดอกกระเจียว ม. 8	100	223,517.42

ตารางที่ 7 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอน้ำพอง (ต่อ)

ที่	ชื่อกลุ่ม	สมาชิก (คน)	เงินสัจจะ (บาท)
49	กลุ่มออมทรัพย์บ้านหัวบึง ม. 9	226	766,780
50	กลุ่มออมทรัพย์บ้านคอกวัว ม. 11	45	63,011
51	กลุ่มออมทรัพย์บ้านสุขใจ ม. 12	32	10,005
52	กลุ่มออมทรัพย์บ้านท่ากระเสริม ม. 5	243	396,780
53	กลุ่มออมทรัพย์บ้านกุดพังเครือ ม. 6	158	180,575
54	กลุ่มออมทรัพย์บ้านบึงเป้ง ม. 9	100	155,367.94
55	กลุ่มออมทรัพย์บ้านท่ามะเคื่อ ม. 7	32	44,960
56	กลุ่มออมทรัพย์บ้านพังทวย ม. 1	129	330,300
57	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโสกม่วง ม. 4	78	53,467
58	กลุ่มออมทรัพย์บ้านนาขาม ม. 6	105	122,220.41
59	กลุ่มออมทรัพย์บ้านพังทวย ม. 10	82	85,700
60	กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองทุ่ม ม. 2	107	172,870
61	กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองบัวน้อย ม. 3	168	184,466
62	กลุ่มออมทรัพย์บ้านโนนอุดม ม. 3	128	659,340
63	กลุ่มออมทรัพย์บ้านห้วยโจด ม. 4	50	39,600
64	กลุ่มออมทรัพย์บ้านฟากพอง ม. 6	150	249,351
65	กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองอ้อน้อย ม. 7	130	324,400
66	กลุ่มออมทรัพย์บ้านแสงจันทร์ ม. 9	157	45,476
รวม		8,900	23,309,780.27

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน 66 กลุ่มใน 12 ตำบลของอำเภอน้ำพอง แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในอำเภอน้ำพองได้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการร่วมบริหารดำเนินกิจการของกลุ่ม สถานภาพของจำนวนเงินสัจจะที่มีหมุนเวียนในแต่ละกลุ่มจากรายงานฐานข้อมูลยอดเงินสัจจะถือผลสะท้อนที่ปรากฏอย่างเด่นชัดของการระดมทุนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการสนองตอบต่อด้านความต้องการของชุมชนในเรื่องของการประกอบอาชีพ การช่วยเหลือผู้ประสบภาวะขาดแคลนเงินทุนที่ใช้ในการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ เป็นต้น ซึ่งผลจากรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอน้ำพองนี้สามารถทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการพัฒนาอย่างมีความสมดุลและยั่งยืนได้

3.1.4 วิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 เกิดจากการนำเสนอของตัวแทนเครือข่ายองค์กรชุมชนทั่วประเทศร่วมกับมูลนิธิหมู่บ้านและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อต้นปี พ.ศ. 2544 เพื่อรองรับกระแสการเคลื่อนไหวของกระบวนความคิดในการประกอบวิสาหกิจเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน วิสาหกิจชุมชน (Community enterprise) จึงหมายถึง การประกอบการโดยคนในชุมชนเพื่อการจัดการ “ทุน” ของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองและความพอเพียงของครอบครัวและชุมชน ซึ่ง “ทุนชุมชน” นั้นมีทั้งทุนที่เป็นเงิน ทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนความรู้ ภูมิปัญญา ทักษะต่าง ๆ ประเพณี วัฒนธรรม ทุนทางสังคม หรือความเป็นพี่เป็นน้อง ความไว้วางใจกันของชุมชนเครือข่าย ความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชน เป็นต้น

ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

1. วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ผลิต แปรรูป การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อกินเพื่อใช้ในครอบครัวในชุมชน เพื่อสนองตอบความจำเป็นพื้นฐาน
2. วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า การดำเนินการอย่างเป็นระบบและด้วยรูปแบบที่ทันสมัย ใช้ทุนและเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองชุมชน เครือข่าย และตลาดในวงกว้าง

องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

1. ชุมชนเป็นเจ้าของดำเนินการ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน
3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีระบบ
6. มีการบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ

ประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชน ประการแรก เป็นการรวมตัวกันของเกษตรกรในการประกอบธุรกิจในระดับชุมชน มีความมั่นคง ได้รับการรับรองตามกฎหมาย ประการที่สอง เป็นการส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาความสามารถในการจัดการ ตรงตามความต้องการที่แท้จริง ประการที่สาม ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

จากข้อมูลทะเบียนวิสาหกิจชุมชน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งรายงานผลในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2550 ของสำนักงานเกษตรอำเภอน้ำพอง พบว่า การดำเนินกิจการในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนในอำเภอน้ำพองมีอยู่เป็นจำนวน 53 กลุ่ม ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนอำเภอน้ำพอง

ตำบล	ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	กิจกรรมที่ดำเนินการ
น้ำพอง	1	แปรรูปอาหารบ้านห้วยเสือเต้น	1. แปรรูปถั่วลิสง 2. แปรรูปกล้วย 3. แปรรูปข้าว
	2	สหัชชาเกษตรกรกลุ่มเลี้ยงปลาลำน้ำพอง	1. เลี้ยงปลากระชัง
	3	กลุ่มสร้างชีวิตใหม่บ้านห้วยเสือเต้น	1. เลี้ยงปลากระชัง 2. แปรรูปปลา
	4	กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์โรงสีชุมชนเกษตรพึ่งตนเอง ม.12	1. ปลุกข้าวปลอดสารพิษ 2. ข้าวกล้อง 3. ปุ๋ยอินทรีย์ 4. เลี้ยงโคขุน
	5	สหัชชาเกษตรกรแปรรูปการเกษตรบ้านห้วยเสือเต้น	1. แปรรูปปลา 2. แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร 3. แปรรูปสมุนไพร
	6	สหัชชาเกษตรกรกลุ่มปลูกพืชเศรษฐกิจบ้านคำมิดเหนือ	1. ปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าว ปลูกยางพารา
กุดน้ำใส	7	แปรรูปอาหารจากพืชสัตว์บ้านหนองอ้อยน้อย	1. แปรรูปข้าว 2. ขนมขบเคี้ยว 3. ข้าวเกรียบ
	8	เกษตรกรเกษตรกรเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส	1. ไร่นาสวนผสม 2. เลี้ยงโค 3. สุราแซ่ สุรากลั่น
	9	กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านหนองอ้อยน้อย	1. ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ 2. เลี้ยงโคขุน 3. แปรรูปโคขุน
	10	กลุ่มเลี้ยงปลากระชังบ้านห้วยโจด	1. เลี้ยงปลาในกระชัง 2. แปรรูปปลา

ตารางที่ 8 กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนอำเภอน้ำพอง (ต่อ)

ตำบล	ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	กิจกรรมที่ดำเนินการ
กุดน้ำใส	11	เกษตรอินทรีย์บ้านกุดน้ำใส	1. ผลิตอาหารโคเนื้อ 2. ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด 3. ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ 4. ผลิตโคเนื้อ โคขุน 5. ผลิตโคเพื่อการส่งออก
	12	สมัชชาเกษตรกรผู้ผลิตอาหารสัตว์และพืช	1. ผลิตยาฆ่าแมลงชีวภาพ 2. ผลิตอาหารปลา 3. เลี้ยงปลากระชัง/ บ่อ 4. เลี้ยงกบ
	13	เกษตรอินทรีย์บ้านกุดกว้าง	1. ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ 2. แปรรูปข้าวหอมมะลิอินทรีย์ 3. เลี้ยงโคขุน 4. แปรรูปโคขุน 5. ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด
	14	กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองบัวน้อย	1. ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ 2. ปลูกถั่วเหลือง 3. เลี้ยงโคขุน 4. ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด 5. แปรรูปข้าวหอมมะลิอินทรีย์ 6. แปรรูปโคขุน
หนองกุง	15	เลี้ยงโคบ้านหนองกุง	1. เลี้ยงโคเนื้อ 2. แปรรูปเนื้อ
	16	กลุ่มปลูกสบู่ดำคุ่มหัวหนองกุง	1. ปลูกสบู่ดำ
วังชัย	17	สมัชชาเกษตรกรกลุ่มสมุนไพรบ้านวังชัย	1. แปรรูปปลา 2. ปลูกพืชสมุนไพร 3. ผลิตสมุนไพร
	18	สมัชชาเกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารบ้านวังชัย	1. ผลิตขนมขบเคี้ยวจากผลผลิตเกษตร 2. ปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ขางพารา มันสำปะหลัง ฯลฯ 3. เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ เช่น โค กระบือ สุกร ฯลฯ

ตารางที่ 8 กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนอำเภอหนองน้ำพอง (ต่อ)

ตำบล	ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	กิจกรรมที่ดำเนินการ
วังชัย	19	กลุ่มพัฒนาอาชีพการเกษตรแบบยั่งยืน	1. การเพาะเห็ด
	20	กลุ่มสร้างเสริมอาชีพบ้านโคกกลาง	1. ปลุกข้าว 2. เพาะเห็ดถุง ปลุกผักสวนครัวไร้สารปลูกถั่วฝักยาว 3. ทำเสารั้ว อีฐบลีอก
	21	กลุ่มสร้างเสริมอาชีพบ้านโคกกลาง	1. ปลุกข้าว 2. ทำอีฐบลีอก เสารั้ว
	22	กลุ่มชมรมเอโรบิคสร้างสุขภาพบ้านโคกกลาง ต.วังชัย	1. เต้นแอโรบิค นวดแผนไทย 2. ผลิตลูกประคบ ผลิตยาหม่อง
ม่วงหวาน	23	กลุ่มตระกร้าเอนกประสงค์ (จากเถาวัลย์)	1. หัตถกรรมจากเถาวัลย์ (ตระกร้า แจกัน กระเช้า ฯลฯ) 2. ลูกประคบ
	24	กลุ่มผู้ผลิตและปลูกไม้เศรษฐกิจ (ยูคาลิปตัส)	1. ปลูกยูคาลิปตัส
	25	กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้กฤษณาขอนแก่น	1. เพาะพันธุ์ไม้กฤษณา 2. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้กฤษณาจำหน่าย
พังทวย	26	กลุ่มสตรีสหกรณ์ไม้กวาด	1. ไม้กวาดดอกหญ้า 2. ข้าวเกรียบว่าว
	27	ป๊อชีวิภาพบ้านหัวบึง	1. ป๊ออินทรีย์อัดเม็ด
	28	เกษตรหมุนเวียนบ้านกุดพังทวย	1. เลี้ยงโคเนื้อ 2. เลี้ยงโค 3. เลี้ยงปลาในบ่อ 4. ปลุกข้าว อ้อย มันสำปะหลัง
ทรายมูล	29	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากกิ่งไหมบ้านจำปา	1. ดอกไม้ประดิษฐ์จากกิ่งไหม 2. ขนมหองพับ
	30	กลุ่มแม่บ้านหัตถกรรมบ้านทรายมูล	1. ทอเสื่อ 2. แปรรูปเสื่อ
	31	กลุ่มทอเสื่อบ้านทรายมูล	1. ทอเสื่อ 2. ผลิตผ้าห่มใยสังเคราะห์

ตารางที่ 8 กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนอำเภอ น้ำพอง (ต่อ)

ตำบล	ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	กิจกรรมที่ดำเนินการ
ทรายมูล	32	กลุ่มหัตถกรรมทรายมูล	1. กระเช้าจากเถาวัลย์ตะกร้าจากเถาวัลย์ แจกันจากเถาวัลย์
บ้านขาม	33	เหล่าใหญ่พัฒนา	1. เลี้ยงโค กระบือ
	34	กลุ่มจำหน่ายสินค้าชุมชน ต.บ้านขาม	1. ร้านค้าชุมชน 2. จำหน่ายสินค้าของกลุ่มแม่บ้านประเภทอาหารสิ่งทอ
	35	โนนแดงร่วมด้วยช่วยกัน	1. เลี้ยงวัว 2. เลี้ยงปลา
	36	เหล่าใหญ่สร้างสรรค์	1. เลี้ยงโค กระบือ
	37	ดอนสวรรค์การเกษตร	1. เลี้ยงวัว
	38	สองคอนเลี้ยงวัว	1. เลี้ยงวัว
	39	นวดแผนไทยและอบสมุนไพรบ้านขาม	1. นวดแผนไทยและอบสมุนไพร
	40	เลี้ยงโคดอนสวรรค์	1. เลี้ยงโค 2. ปลุกหญ้า 3. ทำปุ๋ยหมัก
สะอาด	41	กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านโนนดงมัน	1. ปุ๋ยหมักชีวภาพ 2. ปลุกยูลิปดัส
	42	กลุ่มเกษตรพอเพียงบ้านโนนดงมัน	1. ผลิตข้าวคุณภาพ 2. แปรรูปข้าวคุณภาพดี 3. ผลิตปุ๋ยคอก 4. แปรรูปเนื้อสัตว์
บัวใหญ่	43	กลุ่มเกษตรบ้านบัวใหญ่	1. ผลิตสุรากลั่น สุราแช่พื้นเมือง 2. ผลิตปุ๋ยข้าวอินทรีย์ 3. ปลุกข้าวอินทรีย์ 4. แปรรูปถั่วลิสง
	44	กลุ่มส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ต.บัวใหญ่	1. ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบรรจุกระสอบ 2. ผลิตพันธุ์ข้าว กข.6 ข้าวหอมมะลิอินทรีย์
	45	โคกค้อยพัฒนา	1. เลี้ยงโคเนื้อ 2. เลี้ยงสุกรขุน 3. ผลิตยาหม่องน้ำ 4. ขนมอบกล้วย

ตารางที่ 8 กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนอำเภอน้ำพอง (ต่อ)

ตำบล	ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	กิจกรรมที่ดำเนินการ
บัวเงิน	46	กลุ่มเลี้ยงผึ้งและปลูกผักปลอดสารพิษบ้านเพี้ยพาน	1. เลี้ยงผึ้ง 2. ปลูกผักปลอดสารพิษ
	47	กลุ่มทอผ้าบ้านคำบอน	1. ทอผ้าฝ้าย
	48	กลุ่มเลี้ยงวัวพอบ้านคำจั่น	-
ท่ากระเสริม	49	กลุ่มผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวบ้านท่ากระเสริม	1. จักรสาน 2. เลี้ยงหม่อนไหม ทอเสื่อ เลี้ยงโคเนื้อ
	50	ผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวบ้านท่าโพธิ์ ต.ท่ากระเสริม	1. ผลิตปุ๋ยชีวภาพ
	51	กลุ่มจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวบ้านหนองแสง	1. ทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว 2. ทำโครงการปุ๋ยชีวภาพ
	52	กลุ่มผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวบ้านท่ามะเดื่อน้อย ต.ท่ากระเสริม	1. ทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว
	53	กลุ่มผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวบ้านบึงเป้ง ต.ท่ากระเสริม	1. ทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว

จากการรวมกลุ่มเพื่อจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 53 กลุ่มใน 12 ตำบล ของอำเภอน้ำพอง ส่งผลให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนระบบเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ที่ได้รับการส่งเสริมทางด้านความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นนำมาใช้ในการบริหารจัดการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่ม โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอน้ำพองทั้ง 53 กลุ่มนี้สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง โดยยึดการดำเนินกิจกรรมกลุ่มที่มีการช่วยเหลือกันและกันเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม การพัฒนาความสามารถในการจัดการบริหารงานของกลุ่ม และมีความต้องการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้นได้ในอนาคต

ส่วนข้อด้อยที่พบจากแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในอำเภอน้ำพองพบว่า การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางส่วนนั้นเป็นการรวมกลุ่มเพื่อขึ้นทะเบียนทางกฎหมาย ให้กลุ่มมีโอกาสได้รับเงินทุนสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเท่านั้น ลักษณะการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกในกลุ่มนั้นยังดำเนินกิจกรรมต่างคนต่างทำ และในบางกลุ่มไม่มีการดำเนินกิจกรรมเป็นเพียงการจดทะเบียนลอยเท่านั้น ซึ่งจากจุดนี้สามารถชี้ให้เห็นว่าลักษณะการขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานของกลุ่ม ขาดความเข้าใจในการร่วมดำเนินกิจกรรมและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ในบางกลุ่มนั้นไม่สามารถก้าวไปสู่รูปแบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งได้

3.2 ศักยภาพขององค์กร/กองทุนระดับเครือข่าย

3.2.1 เครือข่ายสตรี : สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์สตรีอำเภอหนอง

สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์สตรีอำเภอหนอง ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติ ฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ.2517 มาตรา 12 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2536 ทะเบียนเลขที่ 06/ขก/05 สำนักงานเลขที่ 106 หมู่ที่ 10 ตำบลวังชัย อำเภอหนอง จังหวัดขอนแก่น และได้ดำเนินการมาเป็น ปีที่ 15 ซึ่งผลการดำเนินการของสมาคมฯ ในรอบปีระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2549 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2549 (รายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2549 ครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2550 ณ หอประชุมอำเภอหนอง, 2550) มีรายละเอียดดังนี้

ในปี 2549 สมาคมฯ มีสมาชิกจำนวน 11,980 คน โดยมีสมาชิกในสมาคมจำนวน 168 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนจากหมู่บ้าน ๆ ละ 9-15 คน และทางสมาคมฯ มีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ 1,102,381 บาท ทั้งนี้ ทางสมาคมฯ ได้จ่ายเงินสงเคราะห์ศพระหว่างปี 2549 ซึ่งมีสมาชิกถึงแก่กรรม จำนวน 94 ราย และสมาคมฯ ได้จ่ายเงินสงเคราะห์ให้แก่ทายาทสมาชิกผู้ถึงแก่กรรมเป็นเงินทั้งสิ้น 10,413,941 บาท นอกจากนี้ ทางสมาคมฯ ยังมีการจัดฝึกอบรมเรื่องการพัฒนาและดูแลเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เป็นต้น โดยมีพัฒนาชุมชนอำเภอหนองเป็นหน่วยงานที่ติดต่อประสานงาน ให้กับสมาคมฯ

การดำเนินงานของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์สตรีอำเภอหนอง

- มีการจดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ (เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2548 จาก กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) ดังนั้นเมื่อชาวบ้านคนใดมีความ เดือดร้อน ทางสมาคมฯ จะมีการกลั่นกรองพิจารณาว่าชาวบ้านคนนั้นยากจนจริง ๆ โดยการออกเยี่ยมบ้านตรวจสอบ
- มีการทำผ้าป่าสามัคคี หมู่บ้านละ 10 ชอง (168 หมู่บ้าน)
- มีการประชุมสามัญประจำปีทุกปี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กที่ได้รับความรุนแรง สตรีถูกฆ่า/ทารุณกรรม/ข่มขืน และเรื่องสาธารณภัย เป็นต้น ซึ่งการประชุมของ สมาคมฯ จะมีการประชุมใหญ่ปีละ 1 ครั้ง โดยมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมได้หมู่บ้านละ 2 คน

การให้ความช่วยเหลือผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- สมาคมฌาปนกิจฯ จะมีกรรมการ (อาสาพัฒนาหมู่บ้าน-อพม.) อยู่ในทุกหมู่บ้าน เมื่อมี กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาจะเข้าร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรม
- มีการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ 30,000 กว่าคน และถ้าเสียชีวิตจะได้รับเงินช่วยเหลือ ประมาณ 2,000 - 3,000 บาท

- สภาพการเงินของสมาคมฯ ในปีปัจจุบัน (ระยะเวลา 15 ปี ที่ผ่านมา) มีเงินตำบลละ 3,000 บาท จัดสรรให้ตำบลละ 200,000 กว่าบาท ช่วยเหลือศพละ 10 บาท/คน ดังนั้นเมื่อมีสตรีเสียชีวิตจะได้รับเงินช่วยเหลือประมาณ 110,000 กว่าบาท
- มีทุนการศึกษาแก่เด็กยากจนแต่ผลการเรียนดี (บริจาคโดยผู้มีจิตศรัทธา)

จากการสำรวจข้อมูลของสมาคมฯ พบว่า สตรีอำเภอเมืองฯ จังหวัดขอนแก่น พบว่าศักยภาพ ปัญหา โอกาสและข้อจำกัดในการจัดสวัสดิการของชุมชน มีดังต่อไปนี้

ศักยภาพของสมาคมฯ พบว่า มีความพร้อมเพียง ความสามัคคี และการมีส่วนร่วมในการทำงานของคณะกรรมการซึ่งเป็นกลุ่มสตรีที่ดำเนินกิจกรรมอย่างเข้มแข็ง มีความโปร่งใสในเรื่องของการบริหารจัดการซึ่งสังเกตได้จากรายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ซึ่งจะมีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีทุกปี การมีบุคลากรที่พร้อมที่จะช่วยเหลือและพัฒนาผู้ยากลำบาก มีเงินทุนหมุนเวียนสงเคราะห์แก่สมาชิกของกลุ่มและผู้ยากลำบาก และการดำเนินงานมีความครอบคลุมทั้ง 12 ตำบล ส่วนปัญหาหรือจุดอ่อนที่ทางสมาคมฯ พบนั้น ยังคงเป็นการมีภาวะหนี้สิน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สมาคมฯ ยังคงมีเงินทุนสำรองในการจ่ายเงินสงเคราะห์ศพให้แก่สมาชิก

โอกาสที่ทางสมาคมฯ ได้รับ พบว่า มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้คำปรึกษาและการสนับสนุน อาทิเช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่คอยประสานงานให้กับสมาคมฯ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานที่ปรึกษาของสมาคมฯ และสนับสนุนงบประมาณของสมาคมฯ เป็นต้น นอกจากนี้ ในอนาคตทางสมาคมฯ มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกด้านในสิ่งที่ทางสมาคมฯ สามารถทำได้ เพื่อช่วยเหลือผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก

3.2.2 เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง³

ในปัจจุบันอำเภอเมืองฯ มีการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 168 กองทุน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีจำนวน 20,402 คน เป็นชายจำนวน 9,518 คน และเป็นหญิงจำนวน 10,884 คน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีจำนวน 1,936 คน เป็นชายจำนวน 1,098 คน และเป็นหญิงจำนวน 838 คน ขณะนี้จำนวนเงินทุนมีประมาณ 218,011,071 บาท (ข้อมูล ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550)

วัตถุประสงค์ของการเบิกจ่ายเงินกู้ มีดังต่อไปนี้

1. การเกษตร (มีการเบิกจ่ายเงินกู้ในส่วนของการเลี้ยงโค/กระบือมากที่สุด)
2. อุตสาหกรรม
3. ค้าขาย

³สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองฯ, แบบรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมืองฯ จังหวัดขอนแก่น (เอกสารหมายเลข 1), 2550.

4. การบริการ (ช่างซ่อม, ช่างตัดผม, ช่างตัดผ้า เป็นต้น)
5. บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็น
6. กิจกรรมของกลุ่ม
7. อื่น ๆ

การจัดสวัสดิการแก่ชุมชนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอน้ำพองนั้น มีอยู่ 2 กรณี ดังนี้

1. สวัสดิการ/ทุนการศึกษา จำนวน 141,130 บาท
2. บำรุงสาธารณประโยชน์ จำนวน 255,229 บาท

สถานภาพของสถาบันการเงินชุมชน

จากระเบียบข้อบังคับเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอน้ำพอง ว่าด้วย การบริหารงานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2549 (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำพอง, 2550) ตามที่รัฐบาลมีนโยบายให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับต่าง ๆ เพื่อให้เป็นองค์กรความร่วมมือและเชื่อมโยงกันโดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกันด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างเอื้ออาทร จากเหตุการณ์ประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ รวมทั้งกองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมืองสามารถพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชนที่มีได้มุ่งหวังหรือแสวงหากำไรเชิงธุรกิจ

ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงจำเป็นต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2547 ซึ่งสามารถสรุปผลการขออนุญาตจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น แสดงรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 สรุปผลการขอขึ้นจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง⁴
อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น

ตำบล	จำนวนกองทุนฯ	จำนวนกองทุนฯ ที่ผ่าน	หมายเหตุ
1. น้ำพอง	17	15	กองทุนที่ยังไม่ผ่าน กำลัง ดำเนินการอีก 2 กองทุนฯ
2. วังชัย	16	13	กองทุนที่ยังไม่ผ่าน กำลัง ดำเนินการอีก 3 กองทุนฯ
3. หนองกุง	11	9	กองทุนที่ยังไม่ผ่านอีก 2 กอง ทุนฯ เนื่องจากเงินกองทุนมี ปัญหา และยังไม่ส่งเอกสาร
4. บัวใหญ่	17	17	-
5. สะอาด	14	14	-
6. ม่วงหวาน	14	12	กองทุนที่ยังไม่ผ่าน กำลัง ดำเนินการอีก 2 กองทุนฯ
7. บ้านขาม	16	16	-
8. บัวเงิน	17	17	-
9. ทรายมูล	13	13	-
10. ท่ากระเสริม	10	10	-
11. พังทวย	13	13	-
12. กุดน้ำใส	10	9	กองทุนที่ยังไม่ผ่าน กำลัง ดำเนินการอีก 1 กองทุนฯ
รวม	168	158	

จากรายละเอียดของการขอขึ้นจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
อำเภอป่าพอง ในตารางข้างต้น พบว่า จำนวนกองทุนฯ 168 กองทุน มีกองทุนฯ จำนวน 158
กองทุนที่ขึ้นเอกสารขอจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลผ่านแล้ว เหลืออีก 10 กองทุนที่ยังไม่ผ่าน
เนื่องมาจากมีกองทุนฯ จำนวน 8 กองทุนที่กำลังดำเนินการ และอีก 2 กองทุนฯ ยังไม่ผ่าน
เพราะว่าเงินกองทุนมีปัญหาและยังไม่ส่งเอกสาร ซึ่งเรื่องการติดตามการขึ้นจดทะเบียนเป็นนิติ
บุคคลนั้น ทางอำเภอพยายามที่จะดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทุกกองทุนฯ ได้จดทะเบียนเป็น
นิติบุคคลครบทุกกองทุนภายในสิ้นปีนี้ (ธันวาคม 2550) เพื่อจะได้เป็นองค์กรสถาบันการเงินอย่าง
ถูกต้องตามกฎหมาย

⁴สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอป่าพอง, เอกสารสรุปผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น, (ข้อมูล ณ วันที่ 15
พฤศจิกายน 2550)

ในการสำรวจข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่าศักยภาพ ปัญหา โอกาสและข้อจำกัดในการจัดสวัสดิการของชุมชน มีดังต่อไปนี้

ศักยภาพของกองทุนฯ พบว่า กองทุนฯ มีการบริหารจัดการตามระเบียบ/ข้อบังคับของกองทุนฯ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนฯ มีกฎระเบียบ/ข้อบังคับที่ชัดเจน มีผู้นำที่เข้มแข็งสามารถติดตามภาวะหนี้สินของสมาชิกได้ มีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกและผู้ยากลำบาก (สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2550) มีหน่วยงานที่เป็นผู้ประสานงาน/ติดต่ออย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น และการดำเนินงานมีความครอบคลุมทั้ง 12 ตำบล

ปัญหาหรือจุดอ่อนของกองทุนฯ ที่พบนั้น ยังคงเป็นของการขอยื่นจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เนื่องจากยังคงมีบางกองทุนฯ ที่ยังไม่ขอยื่นเอกสาร ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเป็นองค์กรสถาบันการเงินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

โอกาสที่ทางกองทุนฯ ได้รับ พบว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำพองเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลของกองทุนฯ ทั้งยังให้คำปรึกษา/แนะนำ/จัดประชุม และเป็นพี่เลี้ยงคอยประสานงานให้กับกองทุนฯ

ข้อจำกัด เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศชะลอตัว และประชาชนมีรายได้น้อยลง ทำให้กองทุนฯ เกิดความเสี่ยงจากการที่สมาชิกของกองทุนฯ ใช้เงินคืนกองทุนฯ ล่าช้ากว่ากำหนด

3.2.3 เครือข่ายผู้สูงอายุ : สัจจะกองบุญออมวันละหนึ่งบาท

เครือข่ายผู้สูงอายุตำบลวังชัย หรือมีชื่อเต็มว่า “เครือข่ายสาขาสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ประจำอำเภอน้ำพอง” เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2546 ในระยะแรกมีสมาชิก จำนวน 600 คน โดยเป็นสมาชิกเฉพาะพื้นที่ตำบลวังชัย

ปัจจุบันเครือข่ายผู้สูงอายุตำบลวังชัย มีจำนวนสมาชิกกว่า 2,400 คน เนื่องจากมีการขยายพื้นที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ ตำบลวังชัย ตำบลสะอาด ตำบลทรายมูล ตำบลบัวเงิน ตำบลท่ากระเสริม และ

⁵ นายสุวรรณ จันทร์เกิน, ประธานเครือข่ายผู้สูงอายุตำบลวังชัย, 2550.

ตำบลน้ำพอง โดยมีนายสุวรรณ จันทร์เกิน เป็นประธานเครือข่ายฯ ประจำอำเภอ น้ำพอง มีการดำเนินงานโดยอาสาสมัครการ 2 คน ที่มีประจำอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งกิจกรรมเด่น ๆ ที่เครือข่ายผู้สูงอายุตำบลวังชัย ได้ดำเนินการ ได้แก่

1. กิจกรรมการพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุ เริ่มมาตั้งแต่ปี 2546 ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของค่ายพักแรมผู้สูงอายุ
2. กิจกรรมสัจจะกองบุญออมวันละหนึ่งบาท เริ่มในปี 2550
3. กิจกรรมการคุ้มครองสิทธิ ปี 2548 สนับสนุนโดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรี มีเป้าหมายที่ครอบคลุมชาวบ้านในอำเภอน้ำพองทุกระดับ เพื่อการให้ความรู้เรื่องสิทธิและเสรีของประชาชน และช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
4. กิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในปี 2548 เป็นการขยายผลจากกิจกรรมการคุ้มครองสิทธิโดยการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำพองเพื่อสุขภาพ
5. การออมทรัพย์/กองทุนเงินล้าน ปี 2544 โดยกระทรวงมหาดไทย

โดยสองกิจกรรมแรก ถือว่าเป็นกิจกรรมที่เครือข่ายผู้สูงอายุตำบลวังชัย มีบทบาทการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการในพื้นที่ ซึ่งสามารถประเมินสภาวะการจัดสวัสดิการและศักยภาพของเครือข่ายได้ ดังนี้

● กิจกรรมการพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุ

เริ่มมาตั้งแต่ปี 2546 ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบการเข้าค่ายพักแรมของผู้สูงอายุ 2 วัน 3 คืน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุจากหมู่บ้านต่าง ๆ ตำบลต่าง ๆ ได้มาเข้าค่ายสร้างความสัมพันธ์ ทำความรู้จัก และมีกิจกรรมในระหว่างการเข้าค่ายร่วมกัน อาทิเช่น การละเล่นและการแสดงศิลปะพื้นบ้าน โดยในการจัดค่ายฯ ดังกล่าว มีการใช้งบประมาณในการดำเนินการค่ายเพียงครั้งละ 3,000 บาท ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

ในปีแรกมีผู้สูงอายุเข้าร่วมจำนวน 100 คน ต่อมาในปีที่สองมีเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 300 คน ปีที่สามมีจำนวน 400 คน ปีที่สี่มีจำนวน 500 คน และปีที่ห้า มีจำนวน 700 คน ที่สำคัญในกระบวนการค่ายฯ ได้ให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมฐานฝึกอาชีพ ได้แก่ การทำยาหม่อง การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การทำไข่เค็ม และการทำดอกไม้จันทน์ ในวันสุดท้ายของค่ายฯ จะมีการแจกถุงยังชีพให้ผู้สูงอายุได้นำกลับไปใช้ที่บ้านอีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีการจัดโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น (RDI)

ในการดำเนินกิจกรรมค่ายฯ ที่ผ่านมานั้น พบว่า ข้อดีของกิจกรรมค่ายพักแรมผู้สูงอายุ คือ สมาชิกให้ความสนใจ และได้รู้จักตนเอง การได้พบปะเพื่อนฝูง แต่ปัญหาที่พบคือ คนส่วนใหญ่ที่

มาร่วมกิจกรรมมีแต่ความต้องการ อยากได้ของ อยากได้ถุงยังชีพ ซึ่งเป็นการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ขอนแก่น (พมจ.ขก.) และศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 5 เป็นต้น ทำให้การเข้ามาทำกิจกรรมค่ายพักแรมนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

- **กิจกรรมสัจจะกองทุนออมวันละหนึ่งบาท**

เริ่มตั้งในปี 2550 (ขณะนี้ดำเนินการมาได้ 7 เดือน) เกิดจากแนวคิดที่นายสุวรรณ จันทร์แก่น ได้มีการไปศึกษาดูงานหลายที่ในจังหวัดขอนแก่นและภาคอีสาน จึงมีแนวคิดริเริ่มจัดตั้งเป็นกองทุนขึ้นมาโดยมีที่ปรึกษาเป็นเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำพอง นำแนวคิดเรื่องกองทุนมาใช้เป็น “ออมสัจจะกองทุน ออมวันละ 1 บาท” ซึ่งมีประธานชมรม 16 หมู่บ้าน ประชุม (ประชาคม) กันได้ข้อสรุปว่าจะร่วมกันทำ ได้รับความร่วมมือจากพัฒนาการอำเภอ, เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ และเจ้าหน้าที่ชุมชนศรีประเสริฐ

ปัจจุบันมีสมาชิก 270 คน และมีเงินในบัญชี ที่ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนเป็นจำนวนกว่า 70,000 บาท โดยยังไม่รวมกับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังชัย (อบต.วังชัย) อีก 20,000 บาท และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ขอนแก่น (พมจ.ขก.) ที่กำลังจะสนับสนุนเป็นจำนวน 100,000 บาท

โดยมีกฎระเบียบของกองทุน คือ สมาชิกจะต้องเสียค่าสมัครคนละ 20 บาท (เก็บล่วงหน้า 3 เดือน เท่ากับ 90 บาท รวมเป็นเงิน 110 บาท และเก็บอีก 3 เดือน เท่ากับ 90 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 200 บาท) มีผลบังคับใช้ทันทีภายใน 6 เดือน มีหลักฐานเพียงบัตรประจำตัวประชาชนเท่านั้น ไม่ต้องมีใบรับรองแพทย์ เพราะไม่ใช่ฉาปนกิจ ทำให้กองทุนยังยืนและไม่ล้ม ซึ่งเงินมีไม่มากเกินไปและถ้ามีสมาชิกเสียชีวิต จะได้รับเงินเป็นจำนวน 500 บาทและเงินค่าทำศพอีก 3,000 บาท หรือถ้าใครเจ็บป่วยนอนรักษาตัวที่โรงพยาบาล จะได้รับเงินช่วยเหลือคนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 500 บาท/ปี

สำหรับการช่วยเหลือสวัสดิการแก่ผู้ยากลำบากนั้น เป็นแผนระยะยาวที่ต้องรอให้การออมหมุนเวียนครบ 1 ปี ซึ่งได้มีแนวทางที่จะจัดสวัสดิการแก่ผู้ยากลำบาก โดยตั้งใจจะให้ครอบคลุมตั้งแต่เด็กเล็ก คนพิการ รวมถึงผู้สูงอายุที่ไม่มีคนดูแล เป็นต้น

กล่าวโดยภาพรวม กิจกรรมสัจจะกองทุนออมวันละหนึ่งบาท นับว่ามีความเข้มแข็ง จะเห็นได้จาก การที่ พมจ.ขก. ให้การสนับสนุนเพิ่มเติมอีก 100,000 บาท ทั้งนี้จะมาจากข้อดีหรือจุดแข็งที่สมาชิกรู้จักการออม ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และได้รับความร่วมมือจากสมาชิกทุกคน แต่ยังคงมีปัญหาดังที่การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง ทำให้ชาวบ้านยังไม่เข้าใจในเรื่องนี้เท่าที่ควร

3.2.4 สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ (โดยชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข)

สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 10 ถ.เทิงพิเศษ ต.วังชัย อ.น้ำพอง ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2537 เป็นการรวมกลุ่มสงเคราะห์ระดับตำบล มีตำบลเข้าร่วม 12 ตำบล 168 หมู่บ้าน การรวมกลุ่มครั้งแรกจัดตั้งในนามของชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข อำเภอเมือง ซึ่งแบ่งการรวมกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ สมาชิกชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์ และสมาชิกชมรมฌาปนกิจ อสม. กลุ่ม 2 โดยในช่วงแรกของการรวมกลุ่มมีสมาชิกชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์ จำนวน 4,000 คน และสมาชิกชมรมฌาปนกิจ อสม. กลุ่ม 2 จำนวน 1,578 คน มีแนวคิดในการให้เงินสงเคราะห์ช่วยเหลือสมาชิกชมรมที่เสียชีวิตรายละ 38,000 บาท และในวันที่ 13 กันยายน 2539 ได้จดทะเบียนขึ้นเป็นสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์ คงเหลือในวันที่ 31 ธันวาคม 2549 จำนวน 14,423 คน และสมาชิกชมรมฌาปนกิจ อสม. กลุ่ม 2 จำนวน 4,606 คน (จากรายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2549 เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550) และด้านการช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มในปัจจุบันที่เสียชีวิตทางสมาคมฯ จะให้เงินสงเคราะห์ในการประกอบพิธีฌาปนกิจศพแก่ทายาทของผู้เสียชีวิต จำนวนศพละ 129,739 บาท

จากรายงานงบดุลแสดงฐานะการเงินสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ของอาสาสมัครสาธารณสุข ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2549 พบว่ามีรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นจำนวน 4,272,231.06 บาท และผลจากการดำเนินงานของร้านค้าสหกรณ์ อสม. น้ำพอง ในปี พ.ศ. 2549 พบว่า มีเงินจากการถือหุ้นๆ ละ 10 บาท จำนวน 193,803 บาท เงินทุนหมุนเวียน จำนวน 277,818 บาท รายได้จากการจำหน่ายปุ๋ย จำนวน 175,920 บาท รายได้จากการจำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ด จำนวน 10,708.55 บาท สินค้าคงคลัง จำนวน 19,315 บาท และคงเหลือกำไรสุทธิ จำนวน 25,755 บาท

กิจกรรมที่สำคัญๆ ในการช่วยเหลือสังคมของชมรม อสม. อำเภอเมือง

1. บริจาคเงินช่วยเหลือมูลนิธิน้ำพองพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงพยาบาลน้ำพอง ปี พ.ศ. 2540 จำนวน 20,200 บาท
2. บริจาคเงินช่วยเหลือมูลนิธิน้ำพองพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงพยาบาลน้ำพอง ปี พ.ศ. 2541 จำนวน 5,000 บาท
3. ให้รางวัลหมู่บ้านสะอาดของอำเภอเมือง ปี พ.ศ. 2541 จำนวน 10,000 บาท
4. บริจาคสนับสนุนสาธารณสุขมูลฐาน ปี พ.ศ. 2541 จำนวน 18,000 บาท
5. บริจาคเงินช่วยเหลือมูลนิธิน้ำพองพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงพยาบาลน้ำพอง ปี พ.ศ. 2542 จำนวน 5,000 บาท

6. สนับสนุนโครงการใช้เลือดออก คปสอ. ซื่ออ่างเลี้ยงปลาหางนกยูงให้ สสมช. และศูนย์พัฒนาเด็กทั่วอำเภอ น้ำพอง ปี พ.ศ. 2542 จำนวน 9,000 บาท
7. บริจาคเงินช่วยมูลนิธิ น้ำพองพัฒนาคุณภาพชีวิต โรงพยาบาลน้ำพอง ปี พ.ศ. 2544 จำนวน 28,000 บาท
8. อสม. น้ำพองทุกท่านร่วมบริจาคสร้างพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระราชบิดา และสมเด็จพระย่าของปวงชนชาวไทย ปี พ.ศ. 2545 จำนวน 10,804 บาท
9. บริจาคเงินช่วยมูลนิธิ น้ำพองพัฒนาคุณภาพชีวิต โรงพยาบาลน้ำพอง ปี พ.ศ. 2545 จำนวน 10,552 บาท
10. บริจาคบ้านหลังสุดท้ายให้กลุ่มเพื่อนน้ำพอง (HIV) ทุกคน ๆ ละ 1,500 บาท
11. ทำบุญมหาจุลินไปทอดวัดที่ขาดแคลน ปี พ.ศ. 2541- 2547 จำนวน 215,000 บาท
12. บริจาคช่วยเหลือมูลนิธิผู้ป่วยเอดส์น้ำพองในวัน อสม. 20 มีนาคม 2545 จำนวน 30,000 บาท
13. บริจาคกองทุนต่อต้านยาเสพติด อำเภอ น้ำพอง วันที่ 9 พฤษภาคม 2546 จำนวน 5,000 บาท
14. บริจาคโรงทานเทศกาลต่าง ๆ 3,000-4,000 บาท

นอกจากนี้ทางสมาคมนี้ยังช่วยบริจาคสังคมสงเคราะห์อีกจำนวนมาก เช่น ไฟไหม้บ้าน น้ำท่วม และผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ รวมถึงร่วมดูแลความสะอาดของแม่น้ำพองซึ่งเป็นแหล่งน้ำสายหลักของคนอำเภอ น้ำพองอย่างต่อเนื่อง

ด้านศักยภาพของสมาคมพัฒนาปณกิจสงเคราะห์อาสาสมัครสาธารณสุข พบว่าเป็นการรวมกลุ่มทำพัฒนาปณกิจสงเคราะห์ และดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์สามัคคีจนเกิดความเข้มแข็งและมั่นคง ได้ช่วยเหลือสังคมในด้านประชาสงเคราะห์ ช่วยเหลือหน่วยงานราชการและชุมชนต่าง ๆ โดยการรวมกันบริจาคกำลังทรัพย์ ส่งเสริมและเป็นกำลังสำคัญในด้านบริหารงานสาธารณสุขกับสาธารณสุขอำเภอ และทุกสถานีนอามัยในทุกหมู่บ้าน รวมถึงดำเนินงานสนองพระราชดำริ อุทิศตนเป็นผู้กระทำให้ประโยชน์ให้กับประเทศชาติ และเป็นตัวอย่างที่ดีในชุมชนในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

โอกาสในการพัฒนาขยายผลการดำเนินกิจกรรมของสมาคมพัฒนาปณกิจสงเคราะห์นั้นมีโอกาสในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนได้โดยสมาชิกสมาคมฯ เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมสมาคมที่มีความหลากหลาย เช่น มีการประสานงานกับหน่วยงานราชการ ได้แก่ โรงพยาบาล สาธารณสุขอำเภอ สถานีนอามัย ในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคต่าง ๆ การอบรมให้ความรู้ในการดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์ รวมถึงการระดมทุนจากสมาชิคนำมาดำเนินการในร้านค้าสหกรณ์ อสม. น้ำพอง เพื่อจำหน่ายปุ๋ย และสินค้าเบ็ดเตล็ดให้แก่สมาชิกกลุ่มและบุคคลทั่วไป ซึ่งจากสรุปผลดำเนินงานของร้านค้าในปี พ.ศ. 2549 พบว่ามีจำนวนผู้ถือหุ้น

รวมทั้งสิ้น 20,323 คน โดยการดำเนินงานในทุกสิ้นปีจะมีการจัดสรรผลกำไรและแบ่งเงินปันผลให้กับสมาชิก หุ้นละ 0.37 บาท ซึ่งถือว่าเป็นการจัดสวัสดิการโดยชุมชนและเพื่อชุมชนได้อย่างแท้จริง

3.3 ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ศักยภาพขององค์กร/กองทุนระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากทั้ง 12 อบต. และ 2 เทศบาลในอำเภอน้ำพองนั้น พบว่ามีการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการแก่ผู้อยู่ในภาวะยากลำบากอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง ดังต่อไปนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพอง : อบต.สนับสนุนทุนการศึกษาพยาบาลชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพอง ได้ขอความร่วมมือกับโรงพยาบาลน้ำพองและคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีอยู่ 3 เรื่องในการทำงานร่วมกันคือ

- 1) มีการจัดอบรมร่วมกับโรงพยาบาลน้ำพองและคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพกับประชาชน
- 2) จัดให้มีพยาบาลชุมชนดูแลประจำในแต่ละหมู่บ้าน (งานส่งเสริม)
- 3) การให้ทุนการศึกษานูรุลหานในชุมชนไปศึกษาในสถานศึกษาด้านการพยาบาล และทันตภิบาล มีการคัดเลือกโดยนูรุลหานจะต้องเป็นคนดี มีใจรักการพัฒนาและเสียสละ จำนวน 6 คน ปัจจุบัน สำเร็จการศึกษาและเข้ามาทำงานในชุมชนจำนวน 4 คน ซึ่งเป็นพยาบาลชุมชน 2 คนและทันตภิบาล 2 คน มีหน้าที่ดูแลด้านสุขภาพแก่ชาวบ้านในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง

อบต. เห็นว่า ผู้สูงอายุนั้นถ้าจะให้ช่วยเหลือ ต้องไม่ใช่การสงเคราะห์เรื่องเงินเพียงอย่างเดียว ซึ่งจำเป็นต้องช่วยเหลือเรื่องอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย คือ

1. ให้ความอบอุ่นตามสมควร และความใกล้ชิด
2. ให้ความสบายใจ คือ เมื่อเสียชีวิตก็เสียชีวิตอย่างมีความสุข (เตรียมตัวก่อนสิ้นลม)
3. ให้คนที่แข็งแรงสุขภาพดีเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ
4. มีเงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เป็นสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะได้รับทุกคน
 - 1) เสียชีวิต จะได้รับเงินช่วยเหลือจำนวน 2,000 บาท
 - 2) ในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ จะมีของขวัญมอบให้ อาทิเช่น การรดอวยพรวันเกิด เล็กวันเกิด ของที่ระลึกหรือผลไม้ตามฤดูกาล เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดต่อการดำเนินงานของกองทุนต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันมีระเบียบอยู่แล้วในเรื่องของการจัดสรรเงินดำเนินงาน คือ

1. จัดสรรให้กับกองทุนส่วนรวมเพื่อดำเนินการต่อไป
2. จัดสรรให้กับสมาชิกกองทุน (เงินปันผล)
3. จัดสรรให้กับคณะกรรมการดำเนินงานกองทุน

การจัดสรรเงินของกองทุนของทุกกลุ่มในครั้งต่อไป ควรมีการแบ่งจัดสรรเพื่อเป็นสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุด้วย สำหรับการทำฟ้าป่าสามัคคีหรือกองทุนสามัคคีควรมีการแบ่งส่วนหนึ่งเข้าเป็นสวัสดิการชุมชนเพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ยากลำบากในชุมชนด้วย

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบัวเงิน

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวเงิน ให้การช่วยเหลือและการสงเคราะห์ผู้ยากลำบากโดยมีการดำเนินงานร่วมกับ พมจ. ขอนแก่น และ อบจ. ขอนแก่น ซึ่งปัจจุบัน อบต. บัวเงิน ได้สงเคราะห์ผู้ยากลำบาก ดังนี้

- สงเคราะห์ผู้สูงอายุ จำนวนทั้งหมด 955 คน ได้รับเบี้ยสงเคราะห์ จำนวน 512 คน โดยได้รับเบี้ยสงเคราะห์ 500 บาท/คน/เดือน
- สงเคราะห์ผู้ติดเชื้อเอดส์ จำนวน 15 คน ปัจจุบันได้รับการช่วยเหลือสงเคราะห์ทั้งหมด
- สงเคราะห์ผู้พิการ จำนวน 64 คน ปัจจุบันได้รับการช่วยเหลือสงเคราะห์ทั้งหมด
- สงเคราะห์เด็ก มีการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 7 ศูนย์ ปัจจุบันมีเด็กเข้าเรียนทั้งหมดประมาณ 300 กว่าคน

ในส่วนกิจกรรมสนับสนุนผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ.2549 อบต. บัวเงินจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูผู้สูงอายุของ ตำบลบัวเงิน มีหมู่บ้านเครือข่ายทั้งหมด 17 หมู่บ้าน อบต. บัวเงินสนับสนุนเงินทุนในการดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 10,000 บาท ปัจจุบันกองทุนมีเงินหมุนเวียนจำนวน 170,000 บาท โดยมีการแต่งตั้งตัวแทนผู้สูงอายุเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนระดับตำบลร่วมกัน และมีการจัดแบ่งเงินกองทุนออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 1.) 34,000 บาท (20%) สำหรับการจัดประชุม อบรม สัมมนา และการประสานงานต่าง ๆ
- 2.) 17,000 บาท (10%) เงินสำรองสำหรับเบิกจ่ายกรณีฉุกเฉิน
- 3.) 119,000 บาท (70%) สำหรับจัดสวัสดิการ / เบี้ยสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

ในปีเดียวกันนี้ (ปี 2549) มีการจัดกิจกรรมค่ายผู้สูงอายุ ซึ่งมีผู้สูงอายุในตำบลบัวเงินเข้าร่วมประมาณ 900 กว่าคน มีการทำกิจกรรมร่วมกันหลายกิจกรรม อาทิเช่น การฟังปาฐกถาธรรม นั่งสมาธิ การรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ การละเล่นพื้นบ้านของผู้สูงอายุ มีกิจกรรมการประกวดผู้สูงอายุ “ขวัญใจบัวเงิน” กิจกรรมดังกล่าวทำให้เห็นถึงการแสดงออกซึ่งความรัก ความสามัคคี ที่ลูกหลานแสดงออกต่อผู้สูงอายุ คณะกรรมการ อบต. มองว่าพื้นฐานของครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด อาจจะเป็นได้ทั้งบ่อเกิดของปัญหาชุมชนหรือความสงบสุขของคนในชุมชน ดังนั้นในปีนี้ (2550) จึงมีแนวคิดที่จะจัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้นอีกครั้ง

ในด้านการส่งเสริมอาชีพ อบต.บัวเงิน สนับสนุนหลายกลุ่ม อาทิเช่น ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเพี้ยพาน กลุ่มผลิตกัณฑ์น้ำผึ้ง กลุ่มกล้วยอบน้ำผึ้ง กลุ่มผักปลอดสารพิษ กลุ่มทำข้าวกล้อง กลุ่มผ้าพื้นเมืองย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มทำพวงหรีด และดอกไม้จันทน์ เป็นต้น จากกิจกรรมกลุ่มต่างๆ เป็นบ่อเกิดของการออมทรัพย์ และมีเงินทุนเป็นกองกลางสำหรับการจัดสวัสดิการในชุมชนได้ อบต.บัวเงิน ยังมีกิจกรรมการสร้างบ้านให้กับผู้ยากไร้ เรียกว่า “บ้านเกิดไ้ท้องไร่ชาชนย์” เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในวโรกาสที่ในหลวงทรงมีพระชนมายุครบรอบ 80 พรรษา

3. องค์การบริหารส่วนตำบลวังชัย

องค์การบริหารส่วนตำบลวังชัย ได้มีการจัดสรรเบี้ยสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ตามระเบียบข้อบังคับของ พ.ร.บ. อยู่แล้ว ในด้านการสงเคราะห์เด็ก ทาง อบต. ได้สนับสนุนงบประมาณในการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 2 แห่ง คือ ที่บ้านโคกกลางและบ้านวังชัย ส่วนตำบลวังชัยมีการรวมกลุ่มผู้สูงอายุระดับตำบลและกลุ่มสัจจะออมทรัพย์กองทุนวันละบาท ให้การสนับสนุนทั้งในส่วนเงินทุนและเบี้ยสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุ

ทาง อบต.วังชัย มีโครงการจูงลูกหลานเข้าวัด โดยจัดกิจกรรมทุกวันอาทิตย์ ณ วัดชัยศรีบ้านเสียว ซึ่งกิจกรรมจะมีตัวแทนของผู้สูงอายุที่เคยบวชมาแล้วเข้ามาสอนด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น การอ้อนน้อมถ่อมตน การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ เป็นต้น พานั่งสมาธิ ตลอดจนบำเพ็ญประโยชน์ภายในบริเวณวัดด้วย อีกทั้งยังได้พัฒนาในเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนมากขึ้น เช่น มีกิจกรรมการออกกำลังกาย (เดินแอโรบิก) เป็นต้น

4. องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงหวาน

องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงหวาน ได้มีการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้ด้อยโอกาสจำนวน 738 ราย เป็นผู้พิการ 88 ราย ผู้สูงอายุ 632 ราย และผู้ติดเชื้อเอดส์ 12 ราย ปัจจุบันกำลังจะจัดสวัสดิการด้านการสงเคราะห์ได้ครบเกือบทั้งหมดแล้ว นอกจากนี้ อบต.ม่วงหวาน ยังสนับสนุนงบประมาณในการจัดสร้างบ้านท้องถิ่นไทย ในเขตพื้นที่บ้านมิตรภาพ หมู่ 4 สำหรับผู้ด้อยโอกาสที่ไม่มีบ้านอยู่อาศัย

5. องค์การบริหารส่วนตำบลท่ากระเสริม

องค์การบริหารส่วนตำบลท่ากระเสริม ให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ 209 คน จากทั้งหมด 1,045 คน (ได้รับการสงเคราะห์เบี้ยผู้สูงอายุ 300 บาท/คน/เดือน) ผู้พิการ 30 คน ผู้ติดเชื้อเอดส์ 1 คน ส่วนการสงเคราะห์เด็กทารกแรกเกิดมีการมอบของขวัญให้กับเด็กแรกเกิด ซึ่งในปี 2550 อบต.ท่ากระเสริมจัดไว้ 100 ชุด ปัจจุบันให้การสงเคราะห์ไปแล้วประมาณ 60 ชุด ซึ่งดำเนินการร่วมกันระหว่าง อบต.ท่ากระเสริม ฝ่ายพัฒนาชุมชนตำบล และโรงพยาบาลน้ำพอง นอกจากนี้ยังได้มีการให้ทุนสำหรับกลุ่มอาชีพเป็นทุนหมุนเวียน

6. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดน้ำใส

องค์การบริหารส่วนตำบลกุดน้ำใส ปัจจุบันการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาสจะทำงานร่วมกับ อสม. ซึ่งเป็นผู้อยู่ในชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงาน มีการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สนับสนุนให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณหมุนเวียนในการพัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ

7. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสูง

ปัจจุบัน อบต.หนองสูงมีเขตพื้นที่การดูแลทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ในด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ จำนวน 365 คน ผู้พิการ จำนวน 30 คน ในส่วนการสงเคราะห์เด็ก จัดสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บริการนม อุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้าแก่เด็กฟรี นอกจากนี้ ยังให้การสนับสนุนด้านกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มทำน้ายาล้างจานจากผิวนะครูด เป็นต้น

ในส่วนการจัดสวัสดิการ เช่น หากมีผู้สูงอายุหรือมีผู้เสียชีวิต จะสงเคราะห์ค่าทำศพรายละ 2,000 บาท หรือการสนับสนุนช่วยเหลือเรื่องการสร้างอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้านหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว เป็นต้น

8. องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาด

ปัจจุบัน อบต.สะอาด มีผู้สูงอายุ จำนวน 1,017 ราย ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน 419 คน โดยได้จากการถ่ายโอน จำนวน 359 ราย จากงบ อบต. จำนวน 60 ราย และทำงานร่วมกับ อพส. (อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้สูงอายุ เช่น จัดค่ายผู้สูงอายุระดับตำบล ซ่อมแซมบ้านเรือนที่ทรุดโทรมให้ผู้สูงอายุ ส่วนผู้พิการ มีจำนวน 45 คน โดยได้รับเบี้ยยังชีพจากการถ่ายโอน จำนวน 32 ราย และงบจาก อบต. 13 ราย ในส่วนของผู้ติดเชื้อเอดส์ มีจำนวน 9 คน โดยได้รับเบี้ยยังชีพจากงบ อบต. จำนวน 18 ราย และงบจากจังหวัดอีก 1 ราย

กลุ่มอาชีพในตำบลสะอาด มีกลุ่มทอเสื่อบ้านคำบง เป็นกลุ่มที่มีเงินหมุนเวียนเข้ามามาก มีกลุ่มสัจจะวันละบาทซึ่งให้สวัสดิการในหลายรูปแบบ ได้แก่ ช่วยค่ารักษาพยาบาล กรณีค้างคืนปีละไม่เกิน 500 บาท ให้ของขวัญเด็กแรกเกิด 500 บาท และยังมีกลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (ผส.)

นอกจากนี้ยังมีการออก อบต.สัญจร ออกตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องการช่าง การขอบ้านเลขที่ และเรื่องการเกษตร และยังมีค่ายผู้สูงอายุ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก พมจ.

9. องค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูล

ปัจจุบัน อบต.ทรายมูล ให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ จำนวน 335 คน ได้รับเบี้ยสงเคราะห์ 500 บาท/คน/เดือน ผู้พิการ 35 คน ได้รับเบี้ยสงเคราะห์ 500 บาท/คน/เดือน ผู้ติดเชื้อเอดส์ เพิ่งเปิดเผยตัวเอง 1 คน นอกจากนี้ อบต.ทรายมูลกำลังดำเนินการจัดสร้าง “บ้านเกิดให้ 80 พรรษา ถวายองค์ราชัน” ถวายเป็นพระราชกุศลในหลวงที่มีพระชนมายุครบรอบ 80 พรรษา จัดสร้างบ้านเรือนให้กับผู้ด้อยโอกาสที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ซึ่งขณะนี้กำลังดำเนินการและตั้งงบประมาณไว้ให้อีก 100,000 บาท รวมทั้ง อบต. ยังได้มีการประสานงานให้ ชกส. มาให้บริการผู้สูงอายุที่ อบต. อีกด้วย

10. องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่

ปัจจุบัน อบต.บัวใหญ่ ให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ 270 คน ผู้พิการ 30 คน ผู้ติดเชื้อเอดส์ 1 คน ด้านกลุ่มอาชีพที่ อบต.บัวใหญ่ ให้การสนับสนุน คือ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง นอกจากนี้ อบต.บัวใหญ่ กำลังพิจารณางบประมาณจำนวน 100,000 บาท ในการจัดสร้าง “บ้านเกิดให้ 80 พรรษา ถวายองค์ราชัน” เพื่อจัดให้ผู้ยากลำบากที่ไม่มีที่อยู่อาศัย

11. เทศบาลตำบลน้ำพอง

เทศบาลตำบลน้ำพอง มีผู้สูงอายุที่สงเคราะห์อยู่ 80 คน คนพิการ 43 คน และผู้ติดเชื้อเอดส์ 5 คน ส่วนในการสงเคราะห์ด้านอื่น ๆ เป็นหน้าที่ปกติ ในปีที่แล้ว (ปี 2549) มีในเรื่องการช่วยเหลือผู้ยากลำบาก เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ การช่วยซ่อมแซมบ้านผู้ประสบภัยพิบัติ จำนวน 2 หลัง เป็นต้น

12. เทศบาลตำบลวังชัย

เทศบาลตำบลวังชัย มีการช่วยเหลือผู้ยากลำบากโดยรับผิดชอบเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 400 กว่าราย ได้เบี้ยยังชีพจากงบของ อบต. 174 ราย จากการถ่ายโอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 33 ราย ส่วนผู้พิการ มี 43 ราย ได้เบี้ยยังชีพจากงบของ อบต. 43 ราย จากการถ่ายโอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 126 ราย และดูแลผู้ป่วยเอดส์ แต่ไม่ขอเปิดเผย นอกจากนี้ยังมีสวัสดิการสำหรับหญิงตั้งครรภ์ และชุดของขวัญเยี่ยมคลอด อีกทั้ง ในอนาคตจะมีการสร้างสถานีนามัยขนาดเล็กเพิ่มเติม ในส่วนเทศบาลยังมีการออกชุมชนทุกเดือน เพื่อรับฟังปัญหาในท้องถิ่น

จากรายละเอียดการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ขององค์กร/กองทุนระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่อำเภอหนองน้ำพองนั้น พบว่า องค์กรการบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล มีศักยภาพในการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ให้แก่ผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก อาทิเช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อเอดส์ เด็กและสตรี เป็นต้น มีการสนับสนุนในเรื่องของกลุ่มอาชีพ ซึ่งแต่ละตำบลมีกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย มีการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีการสนับสนุนเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อให้เกิดการออมและมีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน

ทั้งนี้ บาง อบต. ยกตัวอย่างเช่น อบต. หนองน้ำพอง มีความก้าวหน้ามากในการสนับสนุนเรื่องทุนการศึกษาให้เด็กในตำบลหนองน้ำพองได้ศึกษาต่อในด้านการพยาบาลและทันตภิบาล และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็ให้กลับมาทำงานในตำบลของตนเอง ส่วน บาง อบต. มีการจัดสรรเงินทุนหมุนเวียนได้มากกว่า อบต. อื่น อาทิเช่น อบต. บัวเงิน มีเงินหมุนเวียนในกองทุนจำนวน 170,000 บาท และยังมีการจัดสรรแบ่งเงินกองทุนเป็นส่วน ๆ เพื่อการจัดประชุม/อบรม/สัมมนา มีเงินทุนสำรองสำหรับเบิกจ่ายกรณีฉุกเฉิน และมีเงินสำหรับจัดสวัสดิการ/เบี้ยสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เป็นต้น

บาง อบต. อาทิเช่น อบต. บัวเงิน, อบต. วังชัย และอบต. สะอาด มีการจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุและเด็กทำร่วมกัน เช่น ค่ายผู้สูงอายุ โครงการจูงลูกหลานเข้าวัด เป็นต้น และมีอีกหลาย อบต. อาทิเช่น อบต. บัวเงิน, อบต. ทราชมูล และอบต. บัวใหญ่ ที่กำลังดำเนินการจัดสร้าง “บ้านเกิดให้ 80 พรรษา ถวายองค์ราชัน” ถวายเป็นพระราชกุศลในหลวงที่มีพระชนมายุครบรอบ 80 พรรษา จัดสร้างบ้านเรือนให้กับผู้ด้อยโอกาสที่ไม่มีที่อยู่อาศัย เป็นต้น

ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานของอบต. และเทศบาลตำบลนั้น มีลักษณะคล้าย ๆ กัน กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเข้มแข็งและศักยภาพของผู้นำในบางหมู่บ้าน ยังคงมีเรื่องพวกพ้องและความใกล้ชิดกับกลุ่มผู้นำอยู่ ซึ่งผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อการสงเคราะห์ช่วยเหลือส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้นำชุมชน บางหมู่บ้านพบว่าผู้ที่เคยได้รับการสงเคราะห์ก็ได้รับเรื่อยมา ซึ่งบางรายเป็นญาติผู้นำท้องถิ่น แต่คนที่ไม่เคยได้รับการสงเคราะห์ก็ยังคงไม่ได้รับการช่วยเหลือ ทำให้ไม่สามารถทราบข้อเท็จจริงในการให้การช่วยเหลือและการสงเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง

ในบาง อบต. ยังประสบปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอในการสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ส่วนข้อมูลข่าวสารด้านการให้การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ชาวบ้านสามารถทราบถึงข้อมูลการประชาสัมพันธ์จากภาครัฐได้ทั่วถึง แต่บางส่วนชาวบ้านมองว่าไม่ใช่เรื่องของตนหรือไม่อยากยุ่งยาก จึงไม่สนใจต่อข่าวสารการประชาสัมพันธ์ด้วย

3.4 ศักยภาพของบริษัทเอกชน : กรณีบริษัทฟินิกซ์ พัลพ แอนด์ เพเพอร์ จำกัด (มหาชน)⁶

บริษัทฟินิกซ์ฯ เป็นบริษัทในเครือขายบริษัทปูนซีเมนต์ไทย มีที่ตั้งของโรงงานอยู่ในเขตพื้นที่ ต.กุดน้ำใส อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น ปัจจุบันมีพนักงานประมาณ 1,124 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในเขตพื้นที่รอบโรงงาน

การจัดสวัสดิการให้กับพนักงาน มีรายละเอียดดังนี้

- พนักงานของบริษัทฯ จะมีการทำประกันชีวิตให้ด้วย เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุหรือกรณีเสียชีวิตในระหว่างการทำงาน กล่าวคือ เมื่อเกิดอุบัติเหตุจะได้รับค่าชดเชย 30 เท่าของเงินเดือน หรือกรณีเสียชีวิตจะได้รับค่าชดเชย 70 เท่าของเงินเดือน
- มีเงินเกษียณอายุหลังการทำงานและเงินเกษียณก่อนกำหนด (early retire)
- มีเงินสงเคราะห์ทุนการศึกษาให้กับบุตรพนักงาน ซึ่งต้องมีการจัดสอบแข่งขันเพื่อชิงทุนการศึกษา
- สวัสดิการสร้างบ้านพักให้กับหัวหน้าคนงานและพนักงาน (บางครอบครัว)
- จัดรถบริการรับ-ส่งพนักงานของโรงงาน
- สนับสนุนกิจกรรมกีฬาทุกประเภท เช่น ฟุตบอล ตรีกรีโอ วอลเลย์บอล เป็นต้น
- มีสหกรณ์กู้เงินให้กับพนักงาน กรณีฉุกเฉิน เช่น สร้างบ้าน ทุนการศึกษามูลนิธิ
- มีสหกรณ์ร้านค้า ขายสินค้าราคาถูกให้กับพนักงาน

การจัดสวัสดิการให้กับบุคคลทั่วไปที่อยู่ใกล้กับเขตที่ตั้งโรงงาน มีรายละเอียดดังนี้

- มีศูนย์รักษาพยาบาลของโรงงาน มีหน้าที่รักษาและให้บริการทางด้านสุขภาพทั้งพนักงานของโรงงานและบุคคลทั่วไปที่อยู่ใกล้กับเขตที่ตั้งโรงงาน มีประมาณ 11 หมู่บ้าน และยังมีประชาชนจากพื้นที่ ต.โคกสูง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น เข้ามาใช้บริการด้วย
- จัดรถรับ-ส่งนักเรียนในเขตพื้นที่ใกล้ที่ตั้งโรงงาน เช่น เขตพื้นที่ อำเภอ น้ำพองและอำเภออุบลรัตน์
- ด้านการจัดสวัสดิการชุมชน จะเน้นที่หมู่บ้าน 11 หมู่บ้านที่อยู่รอบโรงงาน ทางโรงงานจะมีการจัดคณะกรรมการลงพื้นที่เยี่ยมหมู่บ้านทุกเดือน ซึ่งโรงงานประสานกับโรงพยาบาลศรีนครินทร์ในการออกตรวจสุขภาพให้กับคนในชุมชน
- มีการอบรมกลุ่มแม่บ้านอาสาสมัครบริการตัดผมทุกอาทิตย์ ซึ่งให้บริการกับพนักงานของโรงงาน นักเรียน ชาวบ้านทั่วไปในหมู่บ้าน
- มีการส่งเสริมทุนการศึกษาให้กับนักเรียนเรียนดีแต่ยากจน โดยจัดสรรทุนการศึกษาทุกปี ปีละประมาณ 1,000,000 บาท ปัจจุบันดำเนินการมาแล้ว 8 ปี ใช้งบประมาณ

⁶ การประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 2 จากเวทีเสวนาเรื่อง “ท้องถิ่นจะมีบทบาทอย่างไรในการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนเพื่อผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก” เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2550 ณ ห้องประชุมเขื่อนน้ำพอง โรงพยาบาลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.

มาแล้วทั้งสิ้นประมาณ 5,000,000 ล้านบาท โดยให้ผู้นำชุมชน อาทิเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และส.อบต. เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกเด็กนักเรียนเพื่อขอรับทุนการศึกษา ในอดีตมีการใช้ค่าเกรดเฉลี่ยมาตัดสินร่วม คือ ต้องมีเกรดเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.50 ขึ้นไป แต่ปัจจุบันยกเลิกระเบียบข้อนี้ แต่เน้นครอบครัวที่ยากจนจริง ๆ แทน และนอกจากจะสนับสนุนทุนการศึกษา ทางโรงงานยังสนับสนุนป้ายโรงเรียนที่อยู่ในเขตตำบลกุดน้ำใสด้วย

- สนับสนุนการจัดทำค่ายอาสาสมัครพัฒนาชุมชน โรงงานจะสนับสนุนงบประมาณดำเนินการให้กับพนักงานที่ต้องการจัดค่ายพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ 11 หมู่บ้าน รอบโรงงาน ที่ผ่านมามีกิจกรรมค่ายพัฒนาชุมชน เช่น ทาสีวัด/โรงเรียน ค่ายป้องกันไฟไหม้ (กิจกรรมติดตั้ง safety cut) เมื่อมีกิจกรรมลักษณะนี้ชาวบ้านในชุมชนก็จะมาเข้าร่วมได้ ทั้งนี้ ที่ผ่านมารองงานยังได้ร่วมกับชุมชนบำเพ็ญประโยชน์ขุดลอกห้วยโจด ลอกผักตบชวาจากคลอง เพื่อนำมาประยุกต์ทำปุ๋ยหมัก ภายหลังจากที่โรงงานพาชาวบ้านไปดูงานที่ จ.อยุธยา และ จ.อ่างทอง สามารถนำผักตบชวามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น กระเป๋ากักตบชวา และแจกัน เป็นต้น
- มีการออกหน่วยสงเคราะห์ชาวบ้าน เช่น แจกเครื่องอุปโภคบริโภคและผ้าห่ม เป็นต้น
- ให้โอกาสชาวบ้านในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงโรงงานฯ ได้เข้าไปทำงาน
- สนับสนุนทุนค่ารักษาพยาบาลแก่สถานีนอนามัยกุดน้ำใส ประมาณ 100,000 บาทต่อปี และจ้างบุคลากรทางการแพทย์และพยาบาลจากโรงพยาบาลน้ำพองมาให้บริการตรวจสุขภาพและการบริการเล่นสัตาเทียมแก่พนักงานของโรงงานและชาวบ้านใกล้เคียง (ข้อมูลจากพยาบาลวิชาชีพ 7 โรงพยาบาลน้ำพอง เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2550)

นอกจากนี้ มูลนิธิซีเมนต์ไทย ยังจัดสรรงบประมาณบางส่วนสำหรับกิจกรรมการพัฒนาชุมชน อาทิเช่น

1.“โครงการวาดฝัน ปันโอกาส” สนับสนุนให้พนักงานและบุคคลทั่วไปที่อยู่ในเขตพื้นที่โรงงานเสนอโครงการที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีงบประมาณสนับสนุนประมาณโครงการละ 500,000 – 1,000,000 บาท

2.“โครงการรักษาน้ำดีเด่น” สนับสนุนให้ผู้นำชุมชนเสนอโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งมีงบประมาณสนับสนุนประมาณ โครงการละ 100,000 บาท

การจัดสวัสดิการของบริษัทฟีนิกซ์ฯ ดังรายละเอียดข้างต้น ถึงแม้ว่าทางบริษัทมีศักยภาพมากพอในด้านการสนับสนุนเรื่องงบประมาณเป็นอย่างมาก แต่การจัดสวัสดิการของบริษัทฯ ยังคงอยู่ในขอบเขตของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่พื้นที่รอบ ๆ โรงงานอุตสาหกรรมเท่านั้น อาจจะเป็นเพราะ

นโยบายของโรงงานฯ ที่ให้สวัสดิการแก่พนักงานและพื้นที่ใกล้เคียงกับโรงงาน ดังนั้นทางบริษัทฯ ยังคงมีข้อจำกัดในการจัดสวัสดิการของโรงงานฯ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมพื้นที่อำเภอหนองทั้งหมด

นอกจากนี้ โรงงาน/บริษัทอื่น ๆ ที่มีอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอหนองฯ ยังไม่มีนโยบายหรือการจัดสรรงบประมาณของโรงงาน/บริษัทที่ชัดเจนหรือครอบคลุมในเรื่องการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ยากลำบาก แต่อาจจะมีการพิจารณาจากผู้บริหารหรือผู้จัดการของโรงงาน/บริษัทในการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเป็นรายกรณีไปที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อโรงงาน/บริษัท อาทิเช่น การขอรับการสนับสนุนจ้างงานประเพณีของชุมชนที่เป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับโรงงาน/บริษัท เป็นต้น และทางโรงงาน/บริษัทได้มีการชำระภาษีท้องถิ่นซึ่งเป็นภาษีทางตรงให้แก่อบต. เป็นประจำทุกปี

3.5 สรุป

สินทรัพย์ทุนที่อยู่ในรูปของกองทุนในระดับองค์กรและเครือข่าย พบว่ามีอยู่จำนวนมาก และมีศักยภาพที่จะสร้างสวัสดิการขึ้นในชุมชนได้หลายอย่าง สวัสดิการเหล่านี้ อาจจะเป็นทางอ้อมอยู่ในรูปของบริการที่ทางกลุ่ม องค์กรและเครือข่าย จัดให้แก่สมาชิก อย่างเช่นเงินกู้ เงินทุนหมุนเวียน เป็นต้น หรือกลุ่มและองค์กรเหล่านี้ อาจะจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกโดยตรง อย่างเช่นฌาปนกิจสงเคราะห์ ทุนการศึกษา เป็นต้น กรณีตัวอย่างที่เราได้กล่าวไว้ในบทนี้ ล้วนแต่ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของกลุ่ม กองทุน และเครือข่ายต่าง ๆ มีศักยภาพในการสร้างสวัสดิการชุมชนขึ้นมา นอกจากนี้ การดำเนินงานขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน (โรงงานอุตสาหกรรม) ก็พบว่า ได้มีส่วนในการทำให้เกิดสวัสดิการแก่คนชุมชนหลายด้าน ซึ่งทำให้ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีการดำเนินการดังกล่าวนี้ มีสถานะเป็นสินทรัพย์ทุนอย่างหนึ่งของชุมชนด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสินทรัพย์ทุนที่อยู่ในรูปขององค์กร เครือข่าย องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือโรงงานอุตสาหกรรม จะบ่งชี้ให้เห็นถึงศักยภาพในการสร้างสวัสดิการชุมชน แต่การวิจัยพบว่า ประโยชน์หรือสวัสดิการที่เกิดจากกลุ่ม องค์กร เครือข่าย หรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงงานอุตสาหกรรม ก็จำกัดอยู่เฉพาะสมาชิก ผู้ที่ได้รับการคัดกรอง หรือผู้ที่มิสิทธิได้รับการตามเงื่อนไขที่กำหนด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มองเห็นได้ว่า มีผู้ยากลำบากจำนวนมาก ที่ยังไม่ได้รับสวัสดิการและการบริการจากกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายเหล่านี้ ประเด็นที่เป็นคำถามในที่นี้คือ จะทำอย่างไรให้กลุ่ม องค์กร เครือข่าย องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงงานอุตสาหกรรม สามารถขยายขอบเขตของสวัสดิการ และการบริการ ได้ครอบคลุมกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้เราจะได้นำกล่าวถึงวิธีการบูรณาการในบทต่อไป